

ВІСНИК

VISSNYK

THE HERALD

дУСПІЛЬНО ~ ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXVII, Ч. 10 (294)
YEAR XXVII, No. 10 (294)

ЖОВТЕНЬ 1973
OCTOBER 1973

ЦІНА 0.60 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.60

U. S. POSTAL SERVICE

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION—Act of August 12, 1970; Section 3685.

1. Title publication: VISNYK — THE HERALD. 2. Date of filing October 1, 1973. 3. Frequency of issue Monthly, exc. July and August when Bi-monthly, not Monthly. 4. Location of known office of publication (Street, city, country, state, zip code): 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. 5. Location of the Headquarters or General Business Office of the publishers (Not printers) 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. 6. Names and addresses of publisher, editor, and managing editor. Publisher (Name and address) Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc., New York. Editor, name and address: Vyacheslaw Davydenko, 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. Manager Editor (Name and address): Iwan Wowczuk, 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009.

7. Owner (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owner must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given). Name, Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc. (No Stock Holders). Address: 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. Iwan Wowczuk — President (Principal Officers) 315 East 10th Street, N. Y. C.

8. Known bondholders, Mortgagees, and security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgagees or other securities (If there are none, so state). Name, address: none.

9. For optional completion by publishers mailing at the regular rates (Section 132.121, Postal Service Manual). 39 U. S. C. 3626 provides in pertinent part: "No person who would have been entitled to mail matter under former section 4359 of this title shall mail such matter at the rates provided under this subsection unless he files annually with Postal Service a written request for permission to mail matter at such rates".

In accordance with the provisions of this statute, I hereby request permission to mail the publication named in Item 1 at the reduced postage rates presently by 39 U. S. C. 3626. (Signature and title of editor, publisher, business manager, or owner) Iwan Wowczuk — President.

10. For completion by nonprofit organizations authorized to mail at special rates (Section 132.122, Postal Manual). The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes. X Have not changed during preceding 12 months. Have changed during preceding 12 months (If changed, publisher must submit explanation of change with this statement).

11. Extent and nature of circulation.

A. Total no copies printed (Net Press Run) Average

no. copies each issue during preceding 12 months 18,000. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,800. B. Paid circulation. 1. Sales thru dealers and carriers, street vendors and counter sales 250. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 25. 2. Mail subscriptions. Average no. copies each issue during preceding 12 months 17,000. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,715. C. Total paid circulation. Average no. copies each issue during preceding 12 months 17,250. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,740. D. Free distribution by mail, carrier or other means. 1. Samples, complimentary, and other free Copies. Average no. copies each issue during preceding 12 months 350. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 35. 2. Copies distributed to news agents, but not sold. E. Total distribution (Sum of C and D). Average no. copies each issue during 12 months 17,600. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1775. F. Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing. Average no. copies ea. issue during preceding 12 months 400. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 25. G. Total (Sum of E & F — should equal net press run shown in A). Average no. copies each issue during preceding 12 months 18,000. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,800.

I certify that the statements made by me above are correct and complete. (Signature of editor, publisher, business manager, or owner): Iwan Wowczuk.

БОРОТЬБА ПРОТИ РЕЛІГІЇ В ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Партія Вільних Демократів, до якої належить міністер закордонних справ Шеель, прийняла опрацьовану ліберальною групою „Юнгдемократен“ програму, що має лягти в основу запропонованому парламентові законопроекту. Ось деякі з точок цієї програми:

— Хрести та інші релігійні символи мають бути усунені зі шкіл та інших громадських установ.

— Релігійна форма присяги із згадуванням ім'я Божого має бути скасована.

— Молитви в школах забороняється.

— Закон Божий як предмет викладання в школах касається.

— Церкви позбавляється положення офіційно визнаних державою установ і трактується як приватні клуби.

— Охрищення дітей забороняється; кожна людина має право по досягненні зрілості на своє бажання вступити до тої чи іншої Церкви.

— Теологічні факультети в університетах розформовується.

Як видно з тих точок, одна з них позбавляє навіть офіційно признане в ССРСР право Церкви, як, наприклад, охрищення дітей.

В І С Н И Ю

14 РОКІВ З ДНЯ СМЕРТИ

Степан Бандера

ЗА ПРАВИЛЬНЕ РОЗУМІННЯ ВИЗВОЛЬНО-РЕВОЛЮЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

15 жовтня 1959 року з руки московсько-більшевицького агента згинув у Мюнхені Провідник Організації Українських Націоналістів Степан Бандера. У зв'язку з його смертю появилися численні відгуки в українській і іншомовній пресі. Це бо вперше незбитими доказами доведено на суді в Карльсруге, що большевики на територіях інших країн, з якими підтримують дипломатичні відносини, підступно нищать своїх найбільших противників. Звертаючись до українців, писав тоді Джон Р. Бравн, секретар Англо-Українського Т-ва в Рочдейлі, Англія: „Підійміть вгору ваші серця і звеличайте славного героя. Не забудьте про Бандеру, про його величне ім'я, ідіть його слідами і боріться, поки Україна не здобуде незалежність. Беріть прапор, що його він підніс, прапор країни, якій Він залишився доостанку вірним... Бандера боровся за вашу волю. Його чини ввійдуть в історію. У сні, яким він тепер спить, зійшов на нього спокій довгожданий. Його боротьбу закінчило вороже убивство. Не забудьте його імені, гордіться ним і Україною, коли будете славити незалежність”.

Нижче передруковуємо статтю Степана Бандери, надруковану в Мюнхені, в „Шляху Перемоги” (ч. 46-47) 1955 року. На тлі сучасної коєкзистенції західного світу з світом червоного диявола, вона не то не втратила своєї актуальности, але звучить ще гострішою пересторогою для тих, хто з червоним дияволом хоче співіснувати.

Редакція

Від часу закінчення Другої світової війни минуло десятиріччя. За той час довелося зробити багато переоцінок, коли йдеться про міжнародний уклад сил та про ініціативу і формуючу роль головних чинників.

Лінії і методи большевицької експансії, продовжуваної за той час з надзвичайною послідовністю й успіхом, не були несподіванкою для кожного, хто був обізнаний з московським імперіалізмом, зокрема ж з большевизмом. Але цей факт, що вільний світ, головне західні великодержави, так легко до того допустили, викликав глибоке розчарування у кожного, хто

хотів вбачати у Заході певного захисника проти большевицького поневолення. Не тільки боротьба УПА проходила при повній байдужності західних держав. Так само союзницькі зобов'язання і гарантії Заходу супроти тих народів, які у висліді війни опинилися під большевицькою займанщиною, не були дотримані й ані трохи не допомогли тим народам. Авторитет західних великодержав докраю підкопало те, що вони не тільки не здобулися на успішну підтримку протибольшевицької боротьби інших народів, але цим самим допустили до надзвичайного зросту большевицької сили.

Цілий повосенний розвиток показав наглядно, що сліпа орієнтація на визволення силами Заходу народів, поневолених московським большевизмом, не має реальних основ. Західні держави не ведуть жадної політики в цьому напрямі, і не видно навіть таких поважніших плянувань. Їх політика не виходить поза межі концепції „мирної коєкзистенції” на підставі збереження існуючого стану.

Тому й всі течії і групи, які в основу визвольних змагань кладуть орієнтацію на внутрішню допомогу західних держав і до їхньої політики хотіли б достосувати українську політику — йдуть безвиглядними маківцями. Те, що мало б бути реальним розрахунком, є тільки порожнім бажанням, цілком далеким від дійсности.

За десять років української повосенної політичної діяльности на еміграції через погоню за ілюзорним союзництвом з західними силами та за їхньою допомогою витрачено надаремно чимало енергії, спричинено багато шкідливих конфліктів та знівечено багато цінних здобутків і важливих позицій української самостійницької політики. Ефектів, які можна б враховувати як

поважний причиною для визвольної справи, немає з того жадних. Якщо б ще й ціла закордонна частина визвольного-революційного руху була пішла на той шлях сліпої орієнтації на зовнішні сили та достосування до їхніх бажань, тоді цілість української самостійницької дії закордоном стала б сьогодні в безвихідному сліпому куті. Від західних держав ми всі разом не здобули б тривкішої бази для визвольних змагань, так само, як її не здобули ті групи, що її добивались за всяку ціну. Бо генеральна лінія політики тих держав ніяк не давала на це змоги. Натомість ми були б затратили власну силу і базу самостійницького руху, які творять концепція власних сил, і повну незалежність у формуванні його внутрішнього змісту і дій.

Ще гірші наслідки для визвольного руху виникли б з переставленням його боротьби на Рідних Землях на орієнтацію на зовнішні сили і їх допомогу. Тоді б ми сьогодні стояли перед його дійовим заламанням. Західні держави при своїй політиці не зважаються, ані не спроможні дати протибольшевицькій революційній боротьбі в Україні реальну підтримку. Ідейно-політична дискредитація руху перед народом через орієнтацію на політику Заходу, що цілий час шукає співжиття з большевизмом — знищила б увесь ґрунт впливу й визвольної дії цього руху.

Переглядаючи розвиток подій за останнє десятиріччя, знаходимо в ньому дуже виразне ствердження, що концепція власних сил, повна самобутність і незалежність визвольного українського руху, як на Батьківщині, так і закордоном — єдино певні і реальні. Правда, наші власні сили і спроможності, які в сучас-

ному положенні можемо мобілізувати до визвольної боротьби, малі в порівнянні з тими силами й засобами, які входять в гру довкола світового фронту. Але вони певні, на них можна будувати визвольну акцію в кожній ситуації, і ними можна зрушити до боротьби за самостійність увесь народ.

*

Десятирічний повосенний розвиток подій виявив, що концепція побороювання самого тільки режиму ССРСР — помилкова. Як у західній протибольшевицькій пропаганді, так і в політично-публіцистичній роботі деяких українських середовищ спрямовувано головне вістря проти сталінізму як системи, опертої на диктатурі однієї людини та її прибічної кліки. Таким чином злегковажувано, а подекуди й вибілювано саме джерело лиха — комуністичну доктрину. А вона, як світогляд та суспільно-політична система, спарована з історичним московським імперіялізмом, породила всі страхоття большевизму.

Большевизм — це тоталітарна система не тільки в сенсі всеохоплюючої й безоглядної диктатури режиму в усіх ділянках життя, але ще більше в тому, що всі елементи большевизму, від доктрини до практики, творять одну цілість, нерозривно сплетені, так що одно з другого виникає, одно одного підтримує. Побороти большевизм можна тільки при всебічному негуванні всіх його складників, зокрема ж протиставляючи його теоретичній підбудові відповідні вартості християнської релігії й духовості та сперті на них національно-політичні й суспільні ідеї.

*

Було б цілком помилковим розглядати сучасний український визвольний - революційний рух як тільки політично - мілітарну кампанію, яку розраховано на переведення протягом обмеженого часу й у відповідній ситуації прийнятих стратегічних плянів, на чому дія цього руху закінчувалась би — перемогою або невдачею. Такий рух не мав би ані рації, ані змоги розвиватися в існуючій, повосенній ситуації, якщо б він був наставлений на дію тільки за такого положення, яке дає вигляди на усунення большевицької займанщини загальним збройним повстанням з використанням догід-

"VISNYK" — "THE HERALD"

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

них міжнародних чи внутрішньоімперіяльних ускладнень.

В однобічному розумінні виключної мілітарної стратегії розвитку визвольної - революційної боротьби в Україні за останнє десятиріччя виглядав би цілком неуспішним. Бо хоча при кінці війни і було змобілізовано поважну революційно - військову силу — УПА — та її діями створено велике піднесення революційних настроїв серед народу, особливо на Західних Землях, однак не було змоги підняти загальне збройне повстання. Так само не було можливості вдержати цілість змобілізованих сил, зберігаючи їх для збройної боротьби в догіднішій ситуації. У дальших повоєнних роках, від 1948 р., в найважчих умовах підпільного побуту і боротьби поступово значно зменшились дійові революційні кадри в Україні, зокрема відділи УПА та їхні збройні акції. Але оцінювання проблеми національно - визвольної революції виключно під одним кутом мілітарно - стратегічної доцільності — цілком помилкове, бо вона не узглядило цілої суті революції.

Український визвольний рух, як його ставить ОУН, це багатогранний процес внутрішньо-духового й політичного переродження нації та ним наснажуваної боротьби з московським більшевизмом за власний зміст, самобутність і вільний розвиток в усіх царинах життя, за національно - державну самостійність. Процес внутрішнього формування народу, від глибинних, духових основ до ідейно - політичної й дійово - революційної мобілізації — є істотним, підставовим складником визвольної революції, без якого сама технічна боротьба заниділа б, як річка з висохлими джерелами.

Могло б бути інакше, якщо б ворог поневолював Україну тільки в площині політичній, державно - адміністративній та економічній, як це буває в деяких колоніальних системах, а внутрішньо - субстанціональне життя і розвиток нації не були б окупацією глибоко заторкувані. Тоді могли б бути оправданими покладення всієї ваги визвольного змагання на матеріальну, збройно - політичну боротьбу. Таке зосередження всієї уваги на цей відтинок і ставлення на перше місце мірила оперативної, стратегічної і тактичної доцільності застосовуєть-

ся теж у повстанському етапі визвольної боротьби, коли йдеться про те, щоб змобілізувати всі можливі сили, підняти весь народ на безпосередню, збройну боротьбу та найраціональнішим способом досягти перемоги над ворогом.

Та в нашому положенні і на сучасному етапі визвольної - революційного змагання правлять розвиткові закони безупинного, довготривалого революційного процесу, зтяжкої боротьби, яка ведеться передусім за душу народу. Ціла система московсько - большевицького поневолення України спрямована на знищення душі української нації, духової самобутності і самостійності українського народу. Цій цілі служать всі найжорстокіші і найбільш підступні методи большевицької тоталітарної тиранії: нищення релігії, змісту національної культури, ліквідація виховно - духових функцій родини, насильне накидування забріханої комуністичної доктрини тоталітарними методами виховання і пропаганди, крайнє матеріальне пригноблення, визиск, найжорстокіший терор, масові ув'язнення, заслання і переселювання, фізичне знищення всіх опірних елементів і т. д. Большевицька Москва намагається розкладом і знищенням духового ества української нації перетворити її фізичну субстанцію на нових яничарів — „советський народ”.

І в цій площині мусимо провадити нашу головну боротьбу. Найперше йдеться про збереження від заглади, про вдержання живучим того, що є найістотнішим у житті й розвитку нації, що становить властивий зміст і самобутності, змісл її розвитку як збірної одиниці. Йдеться про захист найвищих загальнолюдських цінностей — віри в Бога, волі, гідности, права й вільного розвитку народу й людини. Аджеж ціле визвольне змагання ведеться якраз задля того, щоб у власній, незалежній державі найповніше, якнайкраще забезпечити, розвинути й піднести ці всі цінності.

Найважливішим змістом цьогочасної визвольної - революційної діяльності ОУН мусить бути саме оборона, підтримування, плекання і поширювання тих найголовніших вартостей народу, на які йде головний наступ ворога. Цією боротьбою відбиваємо нищівні атаки большевизму, підтримуємо іскру невбитого самостійно-

ВИЗВОЛЕННЯ, НЕ КАПІТУЛЯЦІЯ

(Слово Ярослава Стецька на відкритті Конференції АБН 25 серпня 1973 р. в Лондоні)

Я маю честь відкрити Конференцію АБН у тридцяті річницю його існування. Її головною темою є визволення, а не капітуляція. Якраз таке ставлення справи боротьби проти російського імперіялізму і комунізму у теперішній час необхідне, коли панує у вільному світі дефетизм, дух компромісу з більшевизмом, договорова з ним не лише коштом поневолених націй, але й коштом загрози втрати волі та незалежності ще вільних націй світу. АБН мусить залишитися незмінно прапором безкомпромісової боротьби проти Росії й комунізму, як оборонець національної держави проти імперії, як носій визвольного націоналізму проти комуністичної тиранії, як пробойовик ідеї Людини, Богоподібного ества, проти людини-гвинтика у тоталітарній системі.

У тридцятиріччя свого існування АБН себе повністю виправдав. Це наявне. Із двофронтової війни народів проти нацизму і більшевизму він з лісів України, де створили його революціонери-націоналісти 12 народів, виріс у світову протиросійську і протикомуністичну силу. АБН — це вже символ безкомпромісо-

го життя української нації та продовжуємо будування підвалин прийдешнього визволення. Усі ці три моменти найважливіші, вони необхідні для самостійності України і між собою нерозривно пов'язані.

В такому розумінні процес визвольного - революційної боротьби на теперішньому етапі не є тільки ступенем на дорозі до визволення. Він є передусім найважливішим чинником і свідомством життя й живучості нації. Щоб розвиватися, щоб здійснювати свої цілі, треба найперше жити. Як людський, так і національний організм доти живуть, доки в них не згаснуть власні життєві рушії. За фізичне збереження народу змагаються кожна одиниця й національна спільнота безнастанно і, можна сказати, автоматично; інстинкт фізичного самозбереження діє в народі скрізь з великою напругою. А духове збереження лежить на відповідальності, зусиллях і боротьбі вибранців. Їх виро-

вих сил волелюбного світу у боротьбі за Націю і Людину, за духове понад матеріяльним, за героїчне над егоїстичним, за вічне понад дочасним!

Національний принцип організації світу перемагає імперіялістичний.

АБН — в авангарді цього світового процесу і прогресу! Концепція визволення: національно-визвольні революції поневолених націй — теж виправдалася. Не термоядерна війна, а повстання — шлях перемоги над імперією і тиранією! На революції і революціонерів атомових бомб не кидають. Ідеї сильніші, як атомові бомби. За ці ідеї борються, страждають і гинуть найкращі.

АБН завжди покладався і незмінно покладається на свої власні сили, а не на чужу допомогу.

Його орган — „АБН-Кореспондент” — єдиний такого роду міжнародний журнал у світі, який 1972 р. відзначав своє двадцятип'ятиріччя, фінансується виключно власними фондами. Він є протиставленням до більшевицько-

щувати, підготовляти, організувати та скеровувати до революційної дії серед народу, проти смертоносного натиску ворога — це одне з головних і найвідповідальніших завдань революційної, націоналістичної Організації.

Якщо розглядати визвольного - революційний рух в такому світлі, коли йдеться не тільки про плян і стратегію визвольної боротьби, але одночасно про саму підставу, про вдержання життєвого вогню для самостійності нації — тоді всі складники і прояви цього змагання набувають властивого їм значення. Усвідомивши собі, що така боротьба необхідна, неминує, що тільки через неї можуть здійснитися ті всі найвищі ідеї, пориви, прагнення, які зосереджені в ідеї Української Самостійної Соборної Держави — потрапимо прикладати і належну мірку до всіх елементів революційного процесу.

ДО СУМЛІННЯ ЛЮДСТВА

(Звернення Ярослава Стецька від імени АБН і ЕРС, проголошене на масовій демонстрації на Трафальгар-Сквері в Лондоні, столиці Великобританії, під пам'ятником Нельсона 26 серпня 1973 року.)

Друзі!

На Ваших очах продовжується національний і культурний геноцид у країнах, поневолених російськими загарбниками і комуністичними тоталітаристами. Це уможлиблюють політичні й економічні договори вільних країн світу, зокрема ЗСА з ССРСР, та міжнародні конференції типу Конференції т. зв. Європейської Без-
~~~~~
го „Нового Времени”, що з'являється у Москві.

Брежнєв із своїми вішателлями скріплюють терор теж завдяки капітуляції деяких західних держав перед Росією. Але поворот до сталінської епохи вже неможливий не тому, що тирані цього не прагнуть або тому, що вони стали більше людяні, — Брежнєв такий самий злочинець, як Сталін, але тому, що народи — зокрема їхнє молоде покоління — втрапили страх і повстають проти тиранії й імперії. Найкращі з-поміж народів ставлять мужньо і відкрито чоло ворогові.

Отож головна тема нашої Конференції — *визволення, а не капітуляція!*

Станьмо солідарно і закликаймо увесь волелюбний світ стати у могутньому протесті проти переслідування і терору супроти борців за національні права!

В обороні переслідуваних і ув'язнюваних за національні, релігійні та політичні переконання й дії — це конкретне гасло нашої Конференції і масової демонстрації на Трафальгар-Сквері.

Хай відчують тирані, що ще живе й відроджується також серед народів Заходу офензивний дух боротьби за правду, справедливість і волю, за державну незалежність народів!

АБН повинен бути промотором офензивив Заходу!

Якщо за російські ідеї може змагатися деяка збаламучена частина людей Заходу, то більшість їх піде напевно за ідеями АБН у своєму власному інтересі.

З вірою і певністю у перемогу наших народів над російськими окупантами і тиранами проголошую Конференцію АБН відкритою.

пеки і Співпраці, в яких беруть участь ССРСР і його сателіти. Ні одна держава світу не збирається нападати на ССРСР, отже від кого прагне Москва гарантії „безпеки”? Від поневолених нею народів в ССРСР і в сателітних країнах, від їх повстань! Бо ахілловою п'ятою російської імперії і деспотичної комуністичної системи є поневолені народи і люди. Національно - визвольна революційна боротьба цих народів. Не тільки фактичне, але й міжнародно-правне „злегалізування” кордонів сучасної російської колоніальної імперії — мета конференції в Гельсінках та інших подібних конференцій.

Коли західні імперії перестали існувати, чому в Європі й Азії має зберігатися з тенденцією поширюватися на увесь світ російська імперія?! Загарбницька Росія буде почувати себе безпечною щойно тоді, як завоює увесь світ.

Коли російські комуністичні армії стануть над Атлантиком, кремлівські тирані будуть вимагати „безпеки” для поширеної по Атлантик своєї колоніальної імперії. Чого шукає Росія на Середземному морі, Індійському океані, на північних морях, в Латинській Америці, Африці, на Близькому Сході, на Тихому океані? Ради чого розбудовує найсильнішу в світі воєнну флоту? Найсильнішу сухопутну армію? Термонуклеарну зброю найширшого розміру?! Ані ЗСА, ані Британія не збираються ні на кого нападати. Ради чого провокує Москва громадянські, клясові і периферійні війни, міську партизанку, дикі й політичні страйки, втручається у внутрішні справи кожної національної держави, розкладаючи її народи зсередини? Ясно: це все засіб та шлях до завоювання світу! Політична, економічна, технічна підтримка російської імперії збоку країн вільного світу, зокрема ЗСА — це бумеранг проти тих, що їй таку допомогу дають. Захід готує сам собі загладу, позбавляючи себе водночас довіря своїх найвірніших союзників — поневолених націй, послаблюючи таким чином самого себе перед остаточною розправою з агресивною російською і комуністичною потугою. Най-

визначніший воєнний теоретик Заходу, британський генерал Дж. Ф. Фулдер писав:

„Якщо Захід прагне здобути симпатії поволених народів, то він мусить захоплювати їх. Мислити з позиції атомової бомби — автократично; думати поняттями визволення — демократично... Чого вони (поволені народи) прагнуть — це визволення, а не знищення. Нехай це запам'ятають собі народи Заходу“.

Перша лінія оборони Заходу — це поволені народи в російській імперії та в сфері її панування.

Другі! За скріплення терор, за русифікацію, за масове ув'язнювання борців за права нації і людини, за переслідування вірнучих, за здушвання духової творчості, за депортації на Сибір, за два мільйони людей у концтаборах, в'язених за їх національні, політичні, релігійні переконання, за нищення національних культур і релігій, за перемішування народів в советській імперії несуть відповідальність так

вільний світ, уряди великодержав і навіть Західні Церкви, пактуючи і підтримуючи російську народолюбивчу безбожницьку імперію і комуністичну систему, стверджуючи теперішній стан поволення і кордоної імперії — снівний-ні за культурний та національний геноцид. Ні одна держава, зокрема ЗСР, не поставила ніякої передумови росіянам, даючи їм всяку допомогу!

Проте, поволені народи не скорилися поволювачам. Визвольна боротьба триває. На-родні, зокрема молоді, проламали страх перед режимом. Якщо вільний офіційний світ не дає тим, що терплять, борються, практичної і моральної підтримки, не виявляє до них співчуття, то наш апетит звертається до простої людщини Заходу, до молоді, до робітників, які сплюснули до того, що свободу їх творчості обородили культурні творці у концтаборах і тюмах, в психіатричних ув'язненнях КІВ.

Отже, ставайте у великий фронт протесту і оборони борців поволених націй за національну державну незалежність і людські права! Суворо засуджуйте та вимагайте спільно з нами розв'язання усіх концтаборів! Вимагайте звільнення в'язнів, ув'язнених і

засуджених за їх національні, політичні і релігійні переконання!

Вимагайте припинення стосування хемічних і медичних засобів ламання волі політичних і релігійних в'язнів, щоб видобути з них заявині показання!

Засуджуйте найгостріше заправоювані борці за права нації і людини до божевільних якій нація гине!

Вимагайте привернення національно-державної незалежності всім поволеним російським імперіалізом і комунізмом народам в ССР, в сателітних країнах, а теж поволені ним в Югославії!

Без національної незалежності, без національної держави кожного народу, без знищення колоніальної імперії в Європі й Азії — СССР — неможливий тривалий і справедливий мир у світі.

Борься за свободу творчості культурних діячів поволених націй, якщо не хочете, щоб прийшов кінець культурі взагалі і заманувало у світі варварство. Без національних культур немає світової культури.

Борься за героїчний гуманізм, за людяність, за мораль, смерту на релігю, якщо не хочете, щоб затрощували всюди у світі наглан чекіста і закон джунглі!

Сьогоднішній день нашого протесту проти російських і комуністичних злочинств та день солідарності всіх шляхетних людей світу з поволеними народами і людьми — присвячений особливо ув'язненним і переслідуваним борцям.

У заступстві мільйонів політичних в'язнів божевільних назвемо заправоювані смерті і торем та божевільних КІВ мучеників: проф. Л. Плуша, ген. П. Тригоренка, А. Луїноса — всі три українці, назвемо в'язнів-поетів мордовського концтабору Потьми — Зауре Каба-

лі, грузина, Алі Кгатагульков, північного кавказця, Кнута Скуеніса, латиша, Вальдура, естонця, моряка-литовця С. Кудірку, Андрея Амальрика і, зокрема, найбільш тероризованих українських інтелектуалістів, засуджених на 10-15 років тюрем, концтаборів та заслань, Юрія Шухевича за те, що відмовився відректися свого батька Головного Командира УПА, після 20 років тюрем засудженого на 15 років знову, Валентина Мороза, історика, після 5 років засудженого на чергових 15 років, І. Геля, студента, після 3 років — знову на 15 років, проф. М. Осадчого після 2 років — на 10 років, В. Черновола після 3 років — на чергових 12 років, літературного критика І. Світлично-го — на 12 років, Д. Шумука після 27 років — на 15 років, Ірину Сенік, мистця, після 10 років — на 11 років, Є. Сверстюка, історіософа — на 12 років, Ігоря Калинця — на 12 років, Ірину Калинець — на 9 років, поета, священника Василя Романюка заслано-го на 10 років, поета Б. Стуса — на 8 років, Івана Дзюбу, літературного критика і науковця, а зокрема члена ОУН і командира УПА — Івана Ільчука, що карається 25 років у тюрмах, націоналіста О. Білинського, що осліп, жінку-борця націоналістку Марію Пальчак, засуджену на 25 років ув'язнення; хорватських учених проф. М. Веселіца, засудженого на 7 років, проф. С. Дйодан — на 6 років; ув'язнених чеських, словацьких, румунських, болгарських, білоруських, східнонімецьких, мадярських, туркестанських інтелектуалістів; у заступстві багатьох тисяч помордованих російським окупантом назвемо Аллу Горську, мистця, Михайла Сороку, архітекта, провідного члена ОУН, А. Олійника, командира УПА, глибоко віруючого у Христа вояка Івана Мойсеєва, що в советській армії проповідував Христову віру!

Геройська смерть чи мучеництво по тюрмах, концтаборах і божевільних КГБ борців за національну незалежність їх народів і права людини — це велика пересторога для всього волюбного людства!

Поневолені не просять помочі. Вони борються і закликають до спільної боротьби Вас! Хто помагає їм, помагає сам собі. Інакше залле ще вільну частину Європи й світу комуністичний російський потоп!

Свободолюбні народи і люди всього світу, єднайтеся у боротьбі проти російського імперіалізму і комунізму за державну незалежність націй і свободу людини!

Геть з російською тюрмою народів!

Хай живе свобода для всіх народів і всіх людей світу!

НОВЕ АНГЛОМОВНЕ ВИДАННЯ

Уже є в розпродажу цінне видання в гарній твердій оправі

„УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК” Ч. IV

„Самвидав” з України, сторінок 200, з фотографіями Алли Горської, Валентина Мороза, Василя Симоненка й інших, з поезіями у перекладі відомої англійської поетеси Віри Річ, з поясненнями проф. д-ра Миколи Богатюка (ЗСА), з індексом, зробленим у Пресбюрі АБН-у, видання ПРЕСБЮРА АБН-у, Мюнхен, Цеппелінштрассе 67; англomовне видання зроблене з українського тексту, оголошеного в місячнику „Визвольний Шлях”, Лондон 1971 р.

„УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК” ч. IV вміщує низку документів про сл. п. Аллу Горську, про судові процеси в Івано-Франківському і мужні заяви в обороні переслідуваних; твори Валентина Мороза, Ігоря Калинця, Григорія Чубая, Василя Симоненка, промови Івана Світличного, Євгена Сверстюка, Івана Дзюби, Миколи Негоди; хроніку переслідуваних у різних областях України, поему Святослава Караванського, мученика Владимірської тюрми, список українських політв'язнів та інш.

Кожен український патріот повинен набути цю книгу і передати її політикам і науковцям у вільному світі. ЦІНА — ШІСТЬ доларів.

ОУН засуджує російський шовінізм з його геноцидним проявом — русифікацією поневолених націй. Засуджує російських тиранів за насильство над свободою слова, творчості і віри поневолених ними народів. Москва своїми безчисленними таємними, несправедливими й незаконними судами над українськими культурними діячами потоптала найосновніші права людини, гарантовані Хартією ООН, яку вона підписала і зобов'язалася респектувати.

(З Постанови IV ВЗ ОУН у питаннях культури)

ЗА СКРІПЛЕННЯ БОРОТЬБИ І ДІЇ АБН

Зі становища, схваленого Конференцією АБН у Лондоні 25 серпня 1973 р.

Конференція АБН постановляє скріпити свою діяльність передусім в поневоленних батьківщинах різними формами й методами, а також у вільному світі в такому пляні:

1. За здобуття підтримки національно - визвольних рухів народів, поневоленних в ССРСР, в сателітних і в інших опанованих комуністичною тоталітарною системою країнах, які борються за відновлення їх національних суверенних, незалежних держав з демократичним ладом;

2. За підтримку права кожної нації будувати свій державно- і суспільно-політичний лад, творити свої власні культурні цінності, реалізувати свою ідею соціяльності згідно з питомими даній нації традиціями і її вільною волею;

3. Конференція АБН засуджує русифікацію, концепцію т. зв. советського народу, національний і культурний геноцид, нищення історичних традицій і пам'яток поневоленних народів і денаціоналізацію;

4. Особливо гостро засуджує скритовбивства і розстріли націоналістів - революціонерів й усіх борців за національно - державну незалежність та переслідування й ув'язнювання в тюрмах, концтаборах, психіатричних закладах КГБ культурних діячів і борців за права нації і людини, стосування варварських хемічних засобів ламання їх волі задля „покаянних заяв”, переслідування релігій — християнської, магометанської, юдейської, буддистської;

5. Апелює до урядів вільних країн світу поставити порушення Хартії ОН і Деклярації Прав Людини, зокрема у відношенні до переслідуваних в Україні й інших Москвою уярмлених країнах культурних діячів і борців за права нації і людини, на обговорення і вирішення ОН стати в обороні переслідуваних широкими акціями протесту;

6. Апелює до урядів і парламентів країн вільного світу, щоб не йшли на ніякі конференції чи контакти з Москвою без здійснення основної передумови — неціонально - держав-

ної незалежності поневоленних в ССРСР і сателітних країнах народів;

7. Підтримує Закон про Поневолені Нації ч. 86-90 з 17 жовтня 1959, схвалений Конгресом ЗСА, який обстоює визвольну боротьбу за національно - державну незалежність України, Литви, Мадярщини, Польщі, Білоруси, Естонії, Латвії, Туркестану, Грузії, Північного Кавказу, Азербайджану, Болгарії, Румунії, Словаччини, Чехії, Хорватії, Вірменії й усіх інших країн, поневоленних в ССРСР і в сателітних країнах чи взагалі уярмлених тоталітарним комуністичним режимом, за об'єднання у свободі Німеччини, В'єтнаму, Кореї. Підтримує акцію у Конгресі ЗСА сенатора Джексона, який змагається за право на вільний виїзд з ССРСР усіх поневоленних в ньому народів; підтримує резолюцію ч. 106 з 9 січня 1973, внесену конгресменом Дж. Фладом у Палаті Репрезентантів ЗСА в справі встановлення окремого Комітету для Поневоленних Націй у Конгресі ЗСА;

8. Перестерігає вільний світ проти небезпечних наслідків т. зв. Європейської Конференції в справі безпеки та співпраці і проти роззброєних конференцій, як теж проти будь-яких договорів з ССРСР, метою яких є закріпити панування Москви над поневоленими народами з пляном дальших загарбань ще вільної частини світу.

НА ФІНАНСОВУ ПІДТРИМКУ „ВІСНИКА”

20-ий Відділ ООЧСУ в Алентавіні — 50 дол. і Відділ ОЖ ОЧСУ в Алентавіні — 50 дол. Разом 100 дол.

4-ий Відділ ООЧСУ у Вілліамставні дослав решту прибутків з пікніку (див. „Вісник” чч. 7-8, ст. 23) — 205.35 дол. Отже разом переслав до Головної Управи 600 доларів. 25-ий Відділ ООЧСУ в Рочестері, Н. Й. — 100 доларів.

Індивідуальні пожертви: мгр Юрій Волошин — 50 дол., жінки зі Здвигу (кухня) — 50 дол., мгр Вол. Кульчицький — 20 дол., Кредитова кооператива в Клівленді — 20 дол., Відділ ОЖ ОЧСУ в Амстердамі (серпень) — 10 дол.

Усім жертводавцям щира подяка від ГУ ООЧСУ і Редакції „Вісника”.

Михайло Кушнір

ТИРАНІЯ МОСКОВСЬКОЇ ЕЛІТИ

Держава — згідно з класичним марксизмом і деякими творами Леніна — це тільки знаряд, з допомогою якого власники засобів продукції вдержують суспільні стосунки і визиск робітників. Отже, логічно можна було б майже „а пріорі” окреслити, що держава повинна загинути водночас із усуненням суспільних кляс. Безклясове суспільство було б це — вже згідно з самою дефініцією — суспільством без держави. Апарат примусу, конечний для буржуазії, був би непотрібний від моменту, коли закінчився б визиск людини людиною. Звідси на овиді історії враз із соціалізмом з’являється одночасно перспектива анархії.

Московсько - большевицька практика перекреслила цю тезу. Ніколи апарат примусу капіталістичної держави не досягнув такої омні-потенції — як апарат советської держави.

Московський експеримент перекреслив також оцю ідеалістичну візію безкласового суспільства. Він не зменшив господарської відстані між тими, які стоять на найнижчих і найвищих щаблях драбини прибутків, не наблизив маси до нечисленної групи, яка наказує і володіє.

В СРСР постала суспільна ієрархія, яка є водночас ієрархією у видаванні наказів, у виконуванні технічних функцій і платень. Оця потрійна ієрархія не покривається з собою: письменники й композитори живуть на дуже високій стопі, з тим, що вони не мають жадного впливу в політиці. Деякі вчені або керівники установ виконують керівну працю, але тільки завдяки своїй фаховій компетенції, — не належачи до партійної і режимної еліти. Назагал ці три засади ієрархічного поділу згармонізовані. Члени Політбюро ЦК КПСС виконують одночасно функції шефів головних ділянок державної адміністрації. Вони одержують платні в 30-40 разів вищі від платні некваліфікованого робітника, мешкають у розкішних віллях і їздять люксовими автами.

В періоди харчової скрути вони одержують необмежені приділи. Нерівність, хоча сперта на інші основи, не злагіднюється в зіставленні з капіталістичними країнами. Нерівність платень

засадничо не суперечить соціалістичній доктрині. Але в СРСР до тієї нерівності платень долучується зовсім явно нерівність привілеїв, споживання керівною клясою великої частини суспільного прибутку, і то не так для збільшення господарської експансії, як радше внаслідок спонтанного кастового егоїзму.

Советське суспільство відзначається тим, що еліта цілковито об’єднана. Усі привілеї до диспозиції еліти, а народні верстви, позбавлені своїх звичаїв і традицій, стали пролетаріатом, в лоні якого устійнені певні суспільні різниці тільки на те, щоб досягнути кращу продуктивність праці.

Чи устрій, спертий на збірну власність і центральне керівництво, невідхильно спричинює оцю уніфікацію еліти? Безсумнівно, можна про це дискутувати. Очевидно, західні советологи можуть думати, що одного дня союзні советські „республіки” здобудуть частинну автономію, що „вибори” стануть вибором певних осіб і перестануть бути церемонією аклямації, що внаслідок цього маси матимуть деяку контролю над своїми шефами. Але, не зважаючи на те, до яких висновків можуть дійти ці советологи, два факти безсумнівні: економіка советського типу веде до монопартійного устрою, а московські большевики, такі, якими вони є, накидають народам тотальний деспотизм і безоглядний московський шовінізм та імперіялізм.

Удержавлення господарства дає в безпосередньому і невідхильному висліді концентрацію економічної і політичної влади. Спротив абсолютній владі міг би походити тільки від провідників мас або адміністраторів. Але перші є „приборкані”, а функції других переходять на політичних керівників. Отже, колективізація господарського життя спричиняє скріплення еліти, що не дає жадних шансів справі свободи людини. А втім, московська комуністична партія піднесла свій експеримент до гідності теорії. Вона думає виключно про втримання влади. Решта, це значить суспільний переворот — має прийти пізніше.

Большевики, резигнуючи зі спонтанної еволюції історії в напрямі соціалізму, втримали

і фаталізм кінцевого вислідку й правду про загальність цього вислідку. Але ж реакція має вказує шлях дії, а партія інтерпретує кожночасну кон'юнктуру і диктує єдинозобов'язуючі рішення. Партія — інтерпретатор історичної правди, цебто абсолютної правди, а шеф партії, піднесений до гідності пророка, є єдиним викладачем віри. Натомість опозиціонери стають сретиками, призначеними на знищення. Але шеф партії може втриматися на чолі влади тільки брутальною силою, запевняючи собі контроль над партійною бюрократією.

Немає жадного обміну поглядів між партією і масами. Маси не можуть добровільно погоджуватися на злидні, обмеження, визиск, недоїдання, неволю. Треба їх примушувати до того, щоб заявляли, що вони вдоволені своєю долею, бо неможливо переконати їх в їхньому „щасливому житті”.

Техніка московської большевицької партії в стадії остаточного удосконалення. В теорії і практиці цієї партії помітна надзвичайна турбота про успішність дії, помітне переконання, що в стосунку до не-большевиків можна вживати підступ, наклеп і брехню. Це виявляється в поступуванні комуністичних партій у цілому світі та у відношенні Москви до всіх інших країн. Заплутаність партійної лінії пов'язана з примусовим визнанням усіми „вірними” в кожній хвилині зобов'язуючої офіційної лінії, хоча б вона була найбільш викривлена; освячення з допомогою абсолютної вартости остаточної цілі — стосується до всіх постанов партії або її єдиних викладачів віри.

Оці три засади: організації, моральности і метафізики кривються в основі всього. Перша засада вяснює, чому комуністичні партії зі спокійним сумлінням відіграють ролю „п'ятої колони” на службі Советського Союзу, чому кожний комуніст є потенціальним шпигуном або саботажником, зрадником власної батьківщини від моменту, коли її уряд не поступає згідно з бажаннями дипломатії Кремлю. Друга засада комуністичної моральности тлумачить, чому сучасна потуга СРСР спричиняє постійний воєнний стан, спершу у внутрішньому житті народів, а пізніше між народами. Третя засада комуністичної метафізики вяснює поступове виявлення думки й безупин-

ні „чистки”, мішанину сервілізму й фанатизму, що постійно обнижує і деградує комуністичну інтелігенцію. Чи треба глибшого розумування, щоб виявити, що „визволення” такою партією стара Європа відчула б як найгіршу форму невільництва?

Техніка дії, прийнята від самого початку большевицькою партією і ступнево скріплювана в авторитативному сенсі, стала технікою дії совєтського уряду і джерелом „холодної війни” від хвилини, коли партія утотожнила себе з московською імперією і коли вона стала одною з надпотуг. Можна без трудно вказати, до якого ступня найжахливіші інституції: поліція, концтабори, „чистки”, московські судові процеси пов'язані з самою істотою режиму.

У московсько-большевицькому зразку найстрашнішою річчю є не так зникнення парламентарної системи, приміром якої спостерігаємо в цілому світі, як радше знищення всякої особистої безпеки. За дрібні помилки або невідомі відхилення від „лінії” кожний рискує висилкою до табору примусової праці. Це в ще більшій мірі стосується за найменші прояви національної свідомости громадян уярмлених Москвою народів.

На перший погляд виступає тут зв'язок між системою монопартії, яка сама злучена із нібито „безклясовим суспільством” і з колективним господарством та системою поліційної держави. КГБ для правлячої еліти є кінцевим знарядом дії. Партія, яка не визнає ані обмежень, ані контролю, не толерує також опозиціонерів. Вона має дві поважні причини для такої нетолеранції: вона вважає себе за виразника однодушної opinio народу, а опозиціонер самим своїм існуванням становить „дементі” такої претенсії.

„Партійна держава”, держава в руках монопартії, яка давала б опозиціонерів право на дію, заперечувала б сама свою істоту. Опозиціонер не має жадних легальних засобів висказати свої погляди, не має жадних шансів на запевнення перемоги своїм переконанням шляхом вислову чи пропаганди. Він мусить або піддатися, або втекти, або конспірувати. В тотальному устрої опозиціонер є завжди потенціальним конспіратором. Правління, на основі

логіки, схильне вважати опозиціонера таким, в кожному разі приписувати йому утаємнені думки про атентати, змови, підривно дію. Визнання власної вини обвинуваченими під час советських судових процесів несамолюбне, але воно йде по лінії єдиних можливостей, які перед ними відкриваються.

Політична поліція така, яка діє в ССРСР, є вісью стику підставових інституцій системи: монопартії, техніки суспільної дисципліни й господарської організації. Поки монопартія змагає до безумовного визнання її волі єдиною легальністю, поки вона живе під обсеією існування ворогів, що чигають на її загибель, а зі шпигунства й донощицтва робить підставову чесноту ідейного партійця, доти підозріння розтягається на всіх, на масу й на упривілейованих — доти хто може думати про обмеження влади КГБ?

Поки володарі Кремлю будуть суверенно рішати про зусилля, до яких примушується нарід, поки життєва стопа залишається низькою, поки конечності, що виникають з устійненого заздалегідь пляну, будуть спричинювати переселювання мільйонів робітників до слабо заселених країв — чому пророки „нового світу” мали б зрезигнувати з вигоди існування таборів примусової праці?

Московські большевики зі спокійним сумлінням привласнили собі право силою накидати свої погляди на суспільство несвідомому пролетаріатові, потім опірним селянам, спершу уярмленим народам, потім народам, що відділяють їх від вільної Європи.

Де ж задержиться тиранія московської еліти, яка не має сумнівів ані щодо своєї могутності, ані щодо своєї місії?

ПРИВІТ ЮВІЛЯТОВІ!

Нашому побратимові, „Гомонові України”, що 25 років безкомпромісово стоїть на позиціях Світового Українського Визвольного Фронту, гуртуючи своїх численних читачів довкола Ідей Міхновського-Донцова-Бандери, Головна Управа ООЧСУ і Редакція „Вісника ООЧСУ” засилають гарячий привіт його Редакції й Видавництву і побажання далі з успіхом продовжувати боротьбу друкованим словом з ворогами української справи у вільному світі і в окупованій Україні.

Головна Управа ООЧСУ
Редакція „Вісника”

ПОЕЗІЯ З УКРАЇНИ

* * *

Починайте свій шлях —
Хто почати готов,
Чи уперше, чи восте, —
Ждуть шляхи підошов.

Починайте щодень —
Знов і знов,
Скільки йшло, скільки йде —
А ніхто не дійшов.

Чи то кроки малі,
Чи то доля землі,
Що ідуть — так ідуть,
Мов на паль їх ведуть.

А ті палі давно вже вкопали,
А на палях так гордо вмиралі,
Наче більше від нас вони знали,
Наче менше від нас вони мали.

Паль стоїть,
Паль чека,
Вбитий в мужність століть.
Паль сміється, як кат.
А неже то нема
Отого, хто б пішов?..

Раз нема — значить тьма.
Значить вимерзла кров.
Починайте ж свій шлях,
Починайте ізнов.
Ви не йшли. Ще не йшли.
А як йшли — то на дно.

Остап Невідомий

„Вісник ООЧСУ” перебуває в тяжких фінансових труднощах. Значне подорожчання паперу, підвищення оплат за друкарську працю і за поштову пересилку — все це лягає великим тягарем на журнал, що вже 27-ий рік непохитно і безкомпромісово стоїть на позиціях творчого українського націоналізму і веде непримиренну боротьбу з міжнародним комунізмом і окупаційним московсько-большевицьким режимом в Україні. „Вісник ООЧСУ” — єдиний в З’єднаних Стейтах місячник, що стоїть на становищі Українських Організацій Визвольного Фронту, не дістає жадних сторонніх дотацій і утримати його можуть лише Управи його Відділів та Членство. Чи всі ми це собі як слід усвідомлюємо?

С. Корниг

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

Міжнародні події проходять під знаком грандіозної політичної боротьби, започаткованої ще спробою президента Ніксона реалізувати його доктрину — ввести в практику міжнародних стосунків пертрактації замість конфронтацій для полегшення спірних питань між державами. А ті пертрактації на практиці прибирають форм неперебірливої в засобах боротьби. З огляду на ментальність урядів країн комуністичного блоку на чолі з Москвою всі міжнародні договори між Заходом і Сходом не мають для Сходу ніякого значення і можуть бути кожночасно порушені. Внаслідок цього всі договори мусять бути гарантовані постійним збройним поготівлям.

Отже, існує у світі „озброєний мир”. Але крім того точиться у світі постійна політична, економічна, ідеологічна й національна боротьба.

Стан збройного миру не може довго утриматись тому, що він фіксує несправедливості і не гамає постійного стремління до визволення народів поневолених Москвою, яка прагне до нових підбоїв вільних ще народів. Ця політична боротьба ведеться шляхом пертрактацій на терені ООН і на міжнародних конференціях. Поза тим відбуваються численні подорожі представників держав для узгодження становищ. Нарешті, творяться нові оборонні блоки держав, нові союзи, відновлюється і відсвіжується НАТО.

Власне 18 вересня ц. р. зібралися в Женеві делегати 35 європейських країн, поза ЗСА і Канадою, на другу сесію Конференції в справі безпеки і співпраці в Європі. Перша сесія тої Конференції відбулася в Гельсінках, в Фінляндії 3 липня. Вже на першій сесії виявилися різниці поглядів поміж Москвою та її сателітами з одного боку і західними державами з другого. Москва за всяку ціну намагається допровадити до угоди, яка затвердила б повоєнний поділ Європи з узгодженням вигідних їй економічних та торговельних умов. Західні делегації домагаються взаїну за відпруження свободної виміни людей і ідей. Москва

вважає, що така виміна мусіла б бути обмежена „правами і звичаями окремих держав”. Це значило б затримання контролю над советськими громадянами і їх контактами з чужинцями. Крім того Захід бажає переведення дискусії над доктриною Брежньєва про право ССРСР збройно інтервенювати в підлеглих їй країнах в разі, якщо там постане „небезпека для соціалістичних здобутків”. Конференція в справі безпеки, скликана на настирливе домагання Москви, крім остаточного легалізування московського панування в Східній Європі, має забезпечити кордони Московської імперії від Заходу на випадок зудару з Китаєм.

Того самого дня відбулося в Нью Йорку відкриття 28-ої сесії Генеральної Асамблеї ООН. В першому дні прийнято трьох нових членів, а саме двох Німеччин, східної та західної, і Багам. ООН має тепер 135 членів. На голову Асамблеї обрано представника Еквадору Леопольда Бенітеса. Світовий з'їзд дипломатів має значення не тільки з огляду на те, що саме говорить на залі, але також на те, що говорить в приватних розмовах поза сесією: важливих розмов у справі Близького Сходу, дискусії між Кіссінджером та міністрами країн НАТО і т. д.

22 вересня відбулося у Вашингтоні урочисте запряження Генрі Кіссінджера на становище державного секретаря ЗСА. На цій церемонії през. Ніксон, прославляючи здібності й заслуги Г. Кіссінджера, сказав, що вперше в історії ЗСА цей пост займає людина жидівської національності. Присягу прийняв суддя Найвищого Суду Воррен Е. Бірґер. Біблію тримала мати Кіссінджера.

25 вересня новий державний секретар уже виступав на сесії Генеральної Асамблеї ООН. У своїй промові він насвітлив зовнішню політику ЗСА і їх ставлення до ООН. Він виразно підкреслив, що, не зважаючи на розчарування цією організацією в минулому, „ЗСА стоять далі за ідеал Світової Спільноти, і ми будемо продовжувати працювати в цьому парламенті людини, щоб зробити його дійсністю”. Далі Кіссінджер заявив, що коли йдеться про аме-

риканську зовнішню політику, то її мета забезпечити справжній мир, а не тільки перемир'я. „Ми прагнемо такого світу, в якому панував би закон, а основні права людини були б природними правами для всіх. Ми прагнемо до миру, стабільності якого спиралася б не на рівновазі сил, а на спільних аспіраціях. В такій ситуації окреме місце можуть і повинні зайняти ООН, як виразник всього людства. Тепер настав час, — говорив Кіссінджер, — щоб перейти від етапу відпруження між великими державами до співробітництва з усіма державами. Від співіснування до спільноти. Ми будемо працювати для справи миру через Об'єднані Нації, а також на базі двосторонніх відносин. Людство ввійшло в критичну фазу свого існування, про що свідчать небезпечні факти, як заневищення води, землі, повітря, нестача пального і харчів, розходження між народами технологічно розвиненими і відсталими. Всі ці проблеми охоплюють усю планету, і розв'язки для них треба шукати в глобальному засягу. В цьому ключову роль можуть і мусять відіграти ООН. Далі, ООН повинні об'єднати всі держави. Окрема роль повинна припасти Японії, яка має стати постійним членом Ради Безпеки”.

Тим часом у ЗСА і цілому світі провадиться дискусія в справі нормалізації стосунків Заходу з Москвою. Різні люди по-різному дивляться на ті справи. Коли йдеться про ЗСА, то тут на однім кінці стоїть відомий сенатор Вілліям Фулбрайт, голова сенатської Комісії закордонних справ, який вважає, що без співпраці з Москвою не може бути мови про забезпечення світового миру, який в атомовій добі є конечністю. Сенатор вимагає для Москви статусу упривілейованої держави в торговельних відносинах і зменшення військових залог ЗСА в Європі.

На протилежному кінці стоїть сенатор Генрі Джексон. Він проголошує погляд, що режим, який не шанує прав людини, не надається до участі в громаді цивілізованих держав. Сен. Джексон узалежнює признання торговельних привілеїв для Москви від лібералізації внутрішніх стосунків в ССРСР і вимагає зміцнення обороноздатності ЗСА. Дві найбільші лібераль-

ні газети — „Нью Йорк Таймс” і „Вашингтон Пост” поділяють погляди сенатора Джексона.

Уряд през. Ніксона займає у цій справі посереднє становище. Він вважає права людини за підставу нормального життя, але закордонної політики, яка повинна служити мирові, не можна узалежнювати від внутрішньої політики держав, з якими утримується стосунки. Генрі Кіссінджер заявив: „Я огірчений відомостями про політичні репресії в ССРСР. Але ми повинні поставити собі питання, чи головним завданням закордонної американської політики має бути зміна внутрішнього устрою країн, з якими маємо стосунки, чи вплив на їх закордонну політику. Уряд Ніксона підтримує все, що відноситься до нормалізації відносин. Зменшення зброєнь, уникання конфронтацій, похваллення господарських стосунків, виміна наукова і культурна. Уряд глибоко переконаний, що основною умовою відпруження мусить бути найбільш ефективна обороноспроможність ЗСА”.

Цікавою під цим оглядом є заява в тижневику „Ю. С. енд Ворлд Ріпорт” Мелвіна Лерда, колишнього міністра оборони, а тепер до радника Президента. Він сказав: „Я не належу до тих, які вважають, що поліпшення стосунків з Москвою мусить рівночасно означати зміну політичних цілей Москви. Говориться про відпруження, а безпека ЗСА залежить не від слів, а від дій і твердих гарантій. Москва вважає, що їй вдалося вмовити в Європу і ЗСА, що вона багато робить в напрямі відпруження, а в дійсності вона невпинно озброюється. Тому, щоб наші пертрактації з Москвою мали успіх, ЗСА мусять бути сильні. Правдоподібно і Президент так думає, коли заловів, що не згодиться на зменшення бюджету на оборонні цілі”.

Президент Ніксон говорить „про мир на наступне покоління”. Але тому мирові ніхто не загрожує, крім Москви. Звідси висновок: „миру на наступне покоління не можна буде збудувати, уступаючи москалям в Європі і даючи їм кредити. Вимоги ЗСА і Європи в Гельсінках і Женеві до Москви і комуністичного бльоку загрозово мінімальні: домагання вільного обміну ідеями і інформаціями взаїну за признання московського панування над половиною

Європи. Це — доказ слабости і готовости до капітуляції.

В дискусії за і проти відпущення з Москвою забрали голос два видатні московські інтелектуалісти — член Академії Наук СРСР Андрей Сахаров і визначний російський письменник Александер Солженіцин. А. Сахаров недвозначно перестеріг Захід проти будь-яких ілюзій щодо відпущення з Москвою і всяких договорів з нею, доки СРСР не здемократизується. Ці виступи московських дисидентів викликали велике враження на Заході і обурення в Московщині.

Очевидно, що в зв'язку з цією дискусією Москва поспішила ратифікувати дві міжнародні угоди, схвалені ще в 1966 році в ОН, але Москвою ще не підписані, а саме „Міжнародну угоду про громадянські та політичні права” та „Міжнародну угоду про економічні, соціальні і культурні права”.

Москва числиться з плянованою поїздкою Г. Кіссінджера до Китаю, відбутою недавно візитом в Пекіні французького президента Дж. Помпіду і конференцією в Копенгазі, в якій взяли участь Британія, Франція, Західна Німеччина, Італія, Бельгія, Голляндія, Люксембург, Ірляндія та Данія і на якій узгоднено документ, що є в дійсності запрошенням през. Ніксона вже цього року прибути до Європи.

З огляду на труднощі в узгодненні спільної оборонної і господарської політики, члени НАТО і Спільного Європейського Ринку мають переслати до Вашингтону свої засади співпраці ще перед візитом през. Ніксона.

Тим часом у Женеві відбувається підготовча праця Конференції Європейської Безпеки, в якій беруть участь 35 делегатів, поділених на 3 комісії і 11 підкомісій. Одна комісія займається справами безпеки, друга — господарською і технологічною співпрацею, третя — справами виміни культурними здобутками. Програма Конференції велика і порушує багато суперечних інтересів між Сходом і Заходом, так що не можна встановити навіть приблизно терміну її закінчення. Москва заявляє, що ще в цій році конференцією на вершинах можна полагодити всі основні питання для підписання договорів. Тим часом в кулюарах Конференції викликав велике заінтересовання одержаний з

певного джерела звіт з таємного засідання, що відбулося в Академії Наук СРСР. На тому засіданні акад. Владімір Ягодкін говорив, що треба числитися з двома головними труднощами: з опором власного громадянства та „опортуністичними помилками”, маючи на увазі тих москалів, які бояться, що відпущення допровадить до політичної лібералізації в Московщині, і опором ортодоксальних комуністів, ворожих всяким відхиленням від партійної лінії. При тому Ягодкін прочитав уривок із листа Маркса, в якому написано, що в політиці можна укладати договори навіть з чортом, якщо є певність, що його можна обманути.

*

11 вересня в Чиле відбулася революція проти уряду марксистського президента Сальвадоре Альєнде. Про це докладніше сказано в статті „Поразка комунізму у Чиле”, вміщена в цьому числі „Вісника”.

В Аргентині 23 вересня відбулися вибори. На президента вибрано Хуана Перона, а на віце-президента його дружину. Перон здобув у виборах понад 60 відсотків голосів, а його головний противник Р. Бальбіно з Радикальної Партії — 25 відсотків. Кандидат Соціалістичної Партії Хуан Корас Корал здобув лише 2 відсотки голосів.

*

Вже коли цей „Огляд світових подій” був зданий до друку, сталися дві події, сказати б, внутрішньоамериканського і зовнішнього характеру.

Першою подією, яка зворушила американське громадянство, була резигнація Спіро Егню з посту віце-президента ЗСА, обвинуваченого в цілому ряді зловживань, коли був він губернатором Меріленду. Цю подію називають журналісти „вибухом політичної бомби”.

В залі федерального суду С. Егню заявив, що в зв'язку з поставленими йому обвинуваченнями у несплаті прибуткових податків і в хабарництві він резигнує з посту віце-президента, щоб позбавити країну від безконечного судового процесу, який відвернув би увагу Уряду від його роботи для добра народу. Суддя Гоффман проголосив постанови закону, на підставі яких С. Егню умовно засуджено на

В. Давиденко

ПОРАЗКА КОМУНІСТІВ В ЧІЛЕ

Добре поінформований американський журналіст твердить, що про підготовану ліквідацію режиму московського прислужника, марксиста Сальвадоре Альєнде знали лише вісім осіб — професійних військовиків. Уникаючи навіть телефонічних розмов, а поготів і особистих зустрічей, вони щодня обмінювались короткими листами, передаваними їхніми вірними джурами. При такій малій участі конспіраторів їхня змова проти марксістського уряду на-

три роки тюремного ув'язнення і грошову кару в сумі 10 тисяч доларів.

На пропозицію през. Р. Ніксона новим віце-президентом призначено популярного серед республіканців і демократів лідера республіканської меншости в Палаті Репрезентантів, конгресмена з Мічігену Джералда Форда.

Друга подія, яка потрясла світом — нова війна поміж Ізраїлем з одного боку і Єгиптом та Сирією — з другого. Якраз на жидівське свято Йом Кіпур єгипетські війська наведеними понтонними мостами перейшли Суєзький канал і вибили ізраїльтян з першої лінії оборони. Тим часом зав'язались криваві бої на Голянській високорівні — території, окупованій Ізраїлем у попередній війні. По кількох днях боїв ізраїльські війська, знищивши понад 400 сирійських танків і втративши сотні своїх танків і літаків, витиснули сирійців з Голянської високорівні і просуваються в напрямі столиці Сирії, Дамаску. Затишшя над Суєзьким каналом пояснюють військові обсерватори посиленою підготовою єгиптян і ізраїльтян до рішальних зударів. 13 жовтня по боці арабських країн вступила у війну Йорданія. Організація Об'єднаних Націй і в цьому випадку виявила свою цілковиту безсилість вплинути на перебіг подій.

„Повітряним мостом” ССРСР невпинно постає зброю Єгиптові і Сирії. Згідно з рішенням Уряду ЗСА посилену допомогу зброєю подає Ізраїлеві Америка. Коли пишуться ці рядки, війна на Близькому Сході вступила в критичну фазу.

певно зазнала б поразки, якби вони не знали настроїв широких мас населення, яке бачило, що Альєнде веде країну до хаосу, анархії і громадянської війни. Вони вірили, що їх підтримають всі роди військ, що по їхньому боці стануть кожні дев'ять із десяти чилійців. І не помилились.

Повалення режиму Альєнде зустріли в Союзському Союзу, сателітах і навіть в країнах Заходу з величезним обуренням, бо ж вибраний був Альєнде „демократичним способом”. Про те, що дістав він на виборах 1973 р. лише 43% голосів, отже уряд його не мав більшості в республіці, про конституційні маніпуляції і про справжні інтенції цієї людини переважача більшість виборців не знала.

Що така реакція була в Москві — це річ зрозуміла, а що західні ліберали засудили „диктаторську хунту”, яка прийшла до влади, то це вже інша проблема: ліберали завжди й послідовно засуджують грецький уряд, португальських колонізаторів, американських „імперіалістів” і оправдують або в кращому разі замовчують агресивні акції Москви, як то було в Чехо-Словаччині, на Мадярщині і в Польщі, де проти диктаторського режиму виступали інтелігенція, робітники і студенти. Зрештою, проблема демолібералізму ще й досі в працях об'єктивних соціологів не розв'язана, і це не значить, що всі вони потаємні комуністи або московські платні агенти, як про це свідчать недавні протести відомих західних лібералів проти переслідування дисидентів в ССРСР.

Генерал Густаво Гузман, член правлячої тепер в Чіле „хунти”, на пресовій конференції заявив після перемоги над прихильниками Кастрового друга і Марксового учня: „Ми не думаємо залишатися при владі постійно. Наша ціль створити в Чіле цивільний уряд, що його на правду заслужив народ. Ми — не фашисти, як твердять наші вороги, ми лише вжили тимчасових заходів, щоб звільнити країну від марксістської хвороби, поширюваної президентом Сальвадоре Альєнде. Наша ціль — реконструкція і нормалізація нашої батьківщини.

По досягненні цієї цілі ми повернемося до наших військових казарм”.

Уже перші зарядження нового чилійського уряду потверджують правдивість слів генерала Гузмана: комуністичну партію розв'язано, комуністичну пропаганду заборонено, „націоналізовані” на большевицький лад підприємства повертається їхнім власникам. „Хунта” докладає всіх зусиль, щоб зруйновану попереднім урядом економіку відбудувати і щоб нав'язати приязні відносини з Америкою та іншими країнами, які не визнавали й засуджували ведений Альєнде „марксістський експеримент”.

Комуністична і ліберальна преса переповнена була вістками про масові езекуції, чинені новим урядом Чіле. „Велика” світова преса писала про масові ув'язнення прихильників Альєнде і розстріли їх без суду. Читали ми, що за браком місця в тюрмах на футбольному стадіоні в столиці республіки тортурували 7.000 „невинних людей”, запідозрених як прихильники Альєнде або як членів комуністичної партії. Проте, кореспондент ліберального „Тайму”, Раух, якому дозволено було відвідати цей стадіон, писав, що він не бачив жадних слідів езекуцій, а в'язні проводили час у розмовах і запалювались на сонці. І до того ж було тих в'язнів не 7.000, а щонайбільше одна десята частина цієї кількості.

Дозволений новим урядом похорон нагородженого сталінською нагородою, відомого комуніста-поета Пабла Неруди, що напередодні повалення режиму Альєнде помер у шпиталі від удару серця (ліберальна преса писала, що цього поета, улюбленого й деякими українськими еміграційними поетами, контрреволюціонери убили), супроводили на цвинтар сотки його шанувальників зі співом „Ітернаціонал” і з вигуками комуністичних лозунгів. Учасників похорону охороняла поліція.

Новий уряд рішуче заперечує, що палення на вулицях Сантіяго комуністичної літератури, зокрема червоних книжечок Мао і творів Павла Неруди, переводилося за його спонукою: чилійські націоналісти, переважно цивільна молодь і вояки робили це на власну руку, щоб затерти всякі сліди комунізму в своїй країні. Представник уряду заявив чужинецьким кореспондентам, що „палення книжок цілковито

суперечить його політиці”. Заперечив він і розстріл секретаря чилійської компартії, у зв'язку з чим на сесії ООН в Нью Йорку зчинено було величезний рейвах. Представник Чіле заявив, що секретар компартії знаходиться під судом, а розстріляно кількадесят „снайперів”, які під час перевороту стріляли на військо і вчинили терористичні акти.

Згідно з ствердженням чужинецьких кореспондентів у Чіле спостерігається раптовий зріст націоналістичних настроїв і ресентиментів до чужинців, бо в переконанні народних мас країну привели на край прірви сотки кубинських, аргентинських, парагвайських і інших комуністичних агентів, що від переслідувань своїх урядів повтікали до Чіле, де всім їм забезпечував право азилю президент Альєнде, який під їхнім тиском чимраз більше схилився від „клясичного марксизму” до комунізму. Величезні суми грошей, що напливали до Чіле з конкуруючих між собою Москви і Пекіну, ішли на пропаганду і утримування підривної агентури.

Проте, було б неправильним твердити, що „хунта” має загальну підтримку населення. В опозиції до неї стоїть частина найбіднішого селянства, якій уряд Альєнде, не оглядаючись на наслідки, роздавав землі навіть середніх землевласників, не кажучи про великих землевласників. А останнім часом на „нейтральній позиції” супроти нового уряду стала впливати, просякла впливами марксистів Християнсько - Демократична Партія. Провід цієї партії, до якої належать також скомунізовані священики, закликає своїх членів не ангажуватися в політику нового уряду, обмежуючись ролею „техніків”.

Тим часом усі зусилля військової „хунти” скеровані на оздоровлення народного господарства, цілковито розхитаного марксистами. Народ активно підтримує її в цих зусиллях, хоч обіцяне урядом Альєнде підвищення платень робітникам стримано, а відібрані земельні посілости повертається їх власникам. Шофери вантажних авт, що страйкували 45 днів, протестуючи проти політики Альєнде, вернулися до праці, і транспорт працює нормально. На націоналізованих копальнях міді, що є головним предметом експорту Чіле, раціоналізується методи видобутку цього металу. Ці копальні та-

кож повертається їх власникам під контролею уряду.

„Хунта” урочисто проголосила, що коли лад і порядок в країні будуть відновлені, Чіле матиме нову конституцію, яка гарантуватиме проти повороту марксистів до влади. „Ми, — заявив генерал Лей, — хочемо такої конституції, яка забезпечить участь в правлінні всім чілійцям — робітникам, селянам, інтелігенції і жінкам. Ми матимемо лише одну політичну партію — партію чілійців.

Дехто з недоброзичливо наставлених до нового чілійського уряду політиків припускає, що „хунта” затримає владу в своїх руках на неозначений час, взоруючись на військову диктатуру в Бразилії, з широкими повноваженнями для президента — не вибраного, а призначеного „хунтою”. Але це — справа майбутнього.

Комуністична і частина ліберальної преси твердять, що переворот в Чіле підготовлено з активною допомогою ЗСА. Новий державний секретар Г. Кіссінджер заявив, що переворот стався 10 вересня, а вістки про нього дійшли до Вашингтону щойно 11-го вересня. „Ніхто не знав докладно, що там сталося і хто кого повалив, — сказав Г. Кіссінджер, — і Центральне Розвідче Управління (СіАйЕй) не мало нічого спільного з подіями в Чіле”.

*

Чіле — Республіка де Чіле — переважно гірська країна лежить на південному заході Південної Америки, простягаючись ніби „хробак” вузькою смугою вздовж тихоокеанського узбережжя. Населення, мішанці еспанців і індіан, начислює понад 9 мільйонів і є католицького віровизнання. Чіле сусідус з Перу, Болівією та Аргентиною. Отже своїм положенням є ідеальним причітком для поширення комуністичних впливів на всю Латинську Америку. Тепер мільйони доларів, вкладених Москвою і Пекіном для опанування своїми впливами цієї країни, пішли за вітром.

Поразка комуністів у Чіле — надзвичайно дошкульний удар передусім по кастрівській Кубі, а через неї по Москві й Пекінові. Перемога націоналістичних елементів в Чіле може стати переломовим моментом в історії всього цього континенту, на який задрим оком позира-

ють світові змовники, що прагнуть накинути всьому людству комуністичне ярмо. Тепер вони роблять з Альєнде „мученика за ідею”, який під час штурму президентського палацу в Сантіяго покінчив самогубством. В сонмі комуністичних „святих”, поруч з Розою Люксембург, Карлом Лібкнехтом, Люмумбою і іншими марксистами - фанатиками, які через гори трупів стелили шлях до „царства свободи”, стане напевно і Сальвадоре Альєнде.

До „мучеників за ідею” зарахував недавно Альєнде в одному з українських часописів і Панас Феденко, відомий еміграційний проповідник соціалізму, пишучи, що з поваленням режиму цього комуністичного марксиста „зруйновано демократичний лад в державі Латинської Америки, що мала віддавна вільний устрій”. Очевидно, п. Феденко по-своєму розуміє і тлумачить, що то є „демократичний лад”, який встановлювали в Чіле на спілку кубинські терористи з місцевими марксистами-комуністами і католицькими священиками-комуністами.

ЗСА, а з ними й понад 20 інших країн уже офіційно визнали новий уряд Чіле. Численні советські „дипломати” і їхні китайські „товариші” спішно вилетіли з Сантіяго до Москви і Пекіну.

ЗАТРАТИЛИ ПОЧУТТЯ ГУМОРУ

Жидівського науковця Анатолія Рубіна, про якого не раз згадувано в світовій пресі і який працював в Інституті східних наук при Академії Наук як науковий дослідник, відмовляються випустити з ССРСР до Ізраїлю, хоч Єрусалимський університет ще в 1972 р. запропонував йому пост у відділі китайських та японських наук. Віталій Рубін — спеціаліст з філософії періоду китайської династії Чу, що володіла в Китаї сотки років перед Різдом Христовим. Формальна причина, чому Рубіна не хочуть випустити з ССРСР: „Знання його необхідні для безпеки Советського Союзу”.

Очевидно, советські урядовці, від яких залежить доля Анатолія Рубіна, вже цілковито затратили почуття гумору.

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ

НА

ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА”

ПРОМОВА КОНГРЕСМЕНА ЕДВАРДА І. КОЧА

Під час велелюдної демонстрації, яка відбулася в неділю 23 вересня ц. р. в Центральному парку в Нью Йорку, виступили з промовами м. і. сенатор Боклі і конгресмен Е. І. Коз, який надіслав до редакції „Вісника” текст своєї промови. Нижче в українському перекладі цю промову з приємністю друкуємо. Ред.

В цьому році відзначаємо 40-річчя штучно створеного голоду на Україні. Відзначаючи цю жалобну річницю знищення заплінованим голодом семи мільйонів українських чоловіків, жінок і дітей, ми мусимо не забувати, що погроми і криваві чистки не скінчилися з російською революцією, але продовжувались і продовжуються під совєтською диктатурою, яка замінила тиранію царів.

Сорок років тому західні промислові і комерційні кола вели свій „бизнес” з Росією, не зважаючи на те, що вони знали про українську трагедію. І в той час, коли Кремль був зайнятий купівлею закордоном машин і виряду, потрібного для швидкої індустріалізації, російська влада арештувала і ліквідувала всіх тих українських селян, які відмовлялись віддавати їй плоди своїх рук.

Аналогія до сьогоднішньої ситуації надто ясна. Коли в Совєтському Союзі продовжуються репресії супроти українських інтелектуалів, жидівських дисидентів, католицьких священиків і представників інших культурних і релігійних меншин, особливо важливим є, щоб ми посилювали натиск на включення поправок Джексона, Мілса і Ваніка до закону про реформу торгівлі, щоб таким способом допомагати гнобленим в СС-СР і тим, що хочуть звідти емігрувати. І я можу Вас запевнити, що так, як я це вже робив у минулому, і надалі буду діяти, щоб ці законодавні зміни були прийняті і буду виступати проти совєтського гноблення завжди і всюди, де це можливе.

Американці не повинні сумніватися, що їх голосів не чують в Москві. Згідно з пресовими звідненнями публічне цькування академіка Сахарова припинилося, коли в Кремлі збагнули, що це небезпечно для їхньої політики „відпущення” відносин із Заходом. Звіднення також доносять, що нагілка проти інакомислячих продовжується в менше відкритій формі.

Тільки минулого четверга совєтський лідер Леонід Брежнєв сказав, що „злонамірена пропагандивна кампанія, скерована на сіяння недовір'я до політики СС-СР, на ділі має на цілі перешкодити зближенню”.

Моя відповідь на це: зближенню за яку ціну?

Сорок років тому „зближення” означало знищення сімох мільйонів українців.

Так, ми повинні мати зближення, але ніколи жертвуючи людським життям і свободою.

ПРОКИДАЄТЬСЯ СОВІСТЬ У ЗАХІДНІХ ІНТЕЛЕКТУАЛІВ

Наші скептики, які пишуть про „крайню деконьюнктуру української справи на міжнародному форумі”, не дають собі труда пригадати, як то було з українською справою в світі ще яких 10-15 років тому, коли навіть з найповажніших пресових органів Заходу викреслювано слово „Україна”, як фіктивне поняття.

Недавно в студії Радіо „Свобода” в Нью Йорку відбулась розмова професора Нью - Йоркського університету, доктора політичних наук Ганса Моргентав і заступника головного редактора „Нью Йорк Таймзу”, відомого журналіста Гаррісона Солсбері. Цю розмову передано пізніше через радіо до СС-СР.

Темою розмови було відпущення відносин поміж Вашингтоном і Москвою за ціну признання СС-СР статусу упривілейованої держави в торговельних трансакціях і інших економічних операціях. Всупереч позиції Уряду ЗСА, а зокрема нового державного секретаря Г. Кіссінджера, які вважають, що ставлення будь-яких вимог відносно вільного виїзду підсовєтських громадян за кордон і вільного обміну ідеями та інформаціями було б втручанням у внутрішні справи СС-СР, проф. Моргентав і ред. Гаррісон Солсбері погодилися на тому, що моральні засади у відносинах поміж державами мають переважати матеріальні інтереси.

„Я думаю, — сказав ред. Солсбері про репресії супроти протестантів в СС-СР, — що не можна забувати також про переслідування національних меншин — народів деяких невеликих совєтських республік Середньої Азії, Кавказу, Прибалтики і навіть такої дуже великої і важливої частини Совєтського Союзу, як Україна, хоча про це і менше пишуть, може за браком відповідних організацій або з якихнебудь інших причин. Таке становище, я думаю, американці ніяк не можуть схвалювати”.

Отже, рух українських дисидентів і поневіряння їх по совєтських концтаборах і тюремних психолікарнях сколихнув совістю передових інтелектуалістів Заходу, і вже давно пішли в непам'ять вигадки противників українського визволення про українську самостійність, як „німецьку інтригу” чи навіть як про розрізнені виступи групки „українських сепаратистів”.

ОУН найгостріше засуджує brutальне переслідування і нищення людей, які борються за привернення священних прав вільної людини. Засуджує російсько-чехістські методи запроторювання людей у табори смерті і в божевільні.

ОУН закликає працівників культури вільних народів світу протестувати проти російських злочинів, вчинених супроти українських культурних діячів, і дати свою моральну підтримку волелюбним людям і народам, які хочуть визволитися з російського ярма.

(З Постанов IV ВЗ ОУН у питаннях культури)

15-ий З'їзд Т-ва Кол. Вояків УПА в ЗСА

В днях 15 і 16-го вересня в Українському Народному Домі у Ірвінгтоні відбувся 15-ий З'їзд Т-ва кол. Вояків УПА ім. ген.-хор. Тараса Чупринки в ЗСА. З'їздом проводила Президія в складі: Л. Футала — голова та друзі Хома, Мороз, Шевців і Левський.

З'їзд відзначив річниці: 40-річчя голоду в Україні, 100-річчя НТЩ, 30-річчя АВН, 30-річчя І УД УНА. На ці теми доповідав А. Мицьо. Доповідь на тему „Вчорашні і завтрашні дії нашого Т-ва” зreferував М. Климко.

Звіти з діяльності Т-ва склали: голова Головної Управи М. Ковальчин, заступник Л. Футала — видавничі справи, — М. Климко, касир — І. Ділай. За Контрольну комісію склав звіт М. Грицков'ян, а за Товариський суд М. Черешньовський.

Т-во видало в минулому році монументальну англomовну „Історію УПА” Ю. Тиса-Крохмалюка. В підготові книжка І. Хміля „Легенди Полісся” та „Співалик УПА”. Проф. Л. Шанковський працює над новою історією УПА українською мовою.

Управу Т-ва вибрано в складі: Ковальчин М. — голова, Футала Л., Голяш С., Хома В. — заступники; Климко М. і Мак В. — секретарі; Ділай І. — фінансовий; Кульчицька М. — Суспільна Опіка. Члени Головної Управи: Сидор М., Глушко Р., Кіцюк Я., Юркевич В. Контрольна комісія: Грицков'ян М., Мицьо А., Галаган Б. Товариський суд: Черешньовський М., Левський В., Мороз В., Дашко О., Мицьо М.

В Святочному Бенкеті участь взяли представники майже всієї зорганізованої української громади.

З усними привітаннями виступали: мгр І. Базарко — УККА; проф. д-р Чировський — Головна Управа ООЧСУ, НТЩ, Асоціація Українських Університетських Професорів; І. Хома — Об'єднання кол. Вояків УПА; хор. О. Голинський — Головна Управа І УД УНА; майор Яворський — Український Легіон; В. Гладич — майор штабу 2-ої Української Дивізії. У Президії заступлені були такі Центральні Організації: мгр С. Гановський — СУМА; проф. І. Телюк — УНС; мгр Гординський і М. Добуш — СУК „Провидіння”; Мороз В. і Футала Л. — УНПоміч; мгр Я. Рак — Координаційна Виховна Рада; Цяпка М. — ОУА „Самопоміч”; інж. Р. Бігун — Крайова Рада Т-ва за Патріархальний Устрій УКЦ; голова Т-ва Ковальчин М.; Климко М. — Капітула Золотої Хреста УПА, інж. В. Мак.

Вояки УПА вітали в себе також представників майже всіх місцевих організацій в Ірвінгтоні.

У мистецькій частині виступали декламаторка Люба Мостова, Капеля бандуристів під керівництвом В. Юркевича — диригент проф. О. Головацький і С. Магмет.

Золотим Хрестом Заслуги УПА нагороджено під час бенкету М. Матейчук, вдову по війні УПА Кримському.

Письмові привітання наспіли від Блаженнішого Верховного Архієпископа Кир Йосифа, Митроп. Кир Амвросія, Єпископів УКЦ Йосифа, Ярослава і Василя,

Я. Стецька, ген. П. Шандрука, голови Головної Управи Т-ва кол. Вояків УПА в Канаді, Світової і Крайової Управ ТУСМ, Т-ва Прих. УНР, „Чорноморська Січ”, І УД. УНА

С. Г.

VI КРАЙОВИЙ З'їзд ТУСМ'у в ЗСА

VI Крайовий З'їзд Товариства Української Студіючої Молоді ім. Міхновського в ЗСА відбувся в Піттсбургі 15-го вересня за наміченою програмою. З'їзд обрав нову Крайову Управу на 1973/74 рік, яка на зміну діятиме в Нью Йорку (попередня Управа мала осідок в Чикаго — Мілвокі), та схвалив відповідні резолюції.

По відкритті нарад уступаючим головою Олесем Черінем та молитві, яку провів о. В. Вонці, обрано Президію в складі: Олег Сацюк — голова, Я. Гулькевич — заступник, Марійка Кміт та Ліза Ясевич — секретарі.

З'їзд вітали представники ООЧСУ (проф. І. Вовчук), УККА (В. Мазур, який вітав З'їзд і від УНПомічі), Сеньйорату ТУСМ (д-р М. Сосновський), Світової Управи ТУСМ (В. Футала), СУМА (мгр І. Кобаса), Українського Народного Союзу (д-р В. Футей), ЦеСУС (А. Чорнодольський), Союз Українок Америки (Степанія Голуб'як), СУК „Провидіння” (М. Мейнош). З'їзд одержав також цілий ряд письмових привітань.

З праці ТУСМ за 1972/73 рік звітували: О. Черінь, В. Клід, В. Гошовський, І. Дябога. Письмовий звіт надіслав академічний дорадник д-р Д. Штогрин. По звітах вив'язалась широка дискусія.

Мирон Куропась виголосив доповідь на тему „Розвиток українського зорганізованого громадського життя в ЗСА”. Крім того відбувся панель на тему „Сучасна Україна — національне питання”, в якому взяли участь Марко Бойцун, Андрій Бандера та Ігор Цішкевич.

З'їзд обрав нову Управу в складі: А. Лозинський — голова, В. Гошовський і Б. Поталенко — заступники, І. Твардовська — секретар, О. Русинка — касир, Надя Дякун — пресовий референт, Я. Гулькевич, Леся Округ та Анна Врездун — члени. До Контрольної Комісії увійшли: Рома Лісович, Р. Борщ, Т. Дрозд, а до Товариського Суду Анна Мельничук, Р. Зварич, І. Оліяр.

Програму праці Управи ТУСМ на 1973/74 з'ясував у своїй опублікованій заяві новообраний голова, наголошуючи студійний аспект праці ТУСМ, а також активну участь по лінії потреб української визвольної боротьби. Він заповів також, що Управа змагатиметься за вияснення справ, пов'язаних з українознавчими студіями в Гарварді.

**ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ БЛИЗЬКИМ
АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ЇМ,
ЩОБ ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ!**

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ОЖ ОЧСУ В НЬО ЙОРКУ

15 квітня в домі УВФ в Нью Йорку відбулися Річні Загальні Збори Відділу ОЖ ОЧСУ.

Збори відкрила голова Відділу Д. Степаняк молитвою. Президію обрано в складі: голова (представник ГУ ОЖ ОЧСУ) М. Нестерчук, заступниця С. Чорна і секретарка — Л. Костик

Звіти з діяльності Відділу склали: секретарка М. Коваль, касирка Д. Магаль, референтки: суспільної опіки А. Кульчицька і культ-освітня М. Лозинська в доповненні голови Д. Степаняк.

Із звітів можна було зауважити успішний розвій Відділу, який співпрацював з іншими організаціями УВФ та Об'єднаним Комітетом, брав активну участь у всіх спільних маніфестаціях-протестах проти московсько-більшевицької сваволі на Україні. На петицію до Президента ЗСА перед його від'їздом до Советського Союзу зібрано коло 1,000 підписів. Для ширшого громадянства влаштовано такі імпрези: „Просфору“, „Запуста-Веселий Вечір“ з участю артистів І. Кононів, В. Калин та гумориста С. Магмета. На ширших сходинах прочитано реферати: „Жінка-мисткиня“, „Українська жінка-героїня“ і ін.

У відслоненні плити-медалі княгині Ольги у Церкві-Пам'ятнику в Бавнд Бруку, що її уфундувала ГУ ОЖ ОЧСУ, Відділ брав численну участь.

На допомогу братам і сестрам за залізною заслоною, на Дар Любови Блаженнішому, на Світлицю СУМА в Елленвіллі, на Визвольний Фонд Відділ виділив значні суми.

Влаштовано Різдвяний та Великодній Базар. Членкині Відділу працювали при польовій кухні під час імпрез на сумівській оселі в Елленвіллі та на різних імпрезах, влаштованих ОВФ.

За Контрольну комісію звітувала Л. Костик, ствердивши, що діловодство Відділу було проваджене в найкращому порядку, і поставила внесок на уділення абсолюторії уступаючій Управі.

В дискусії забирали голос подружки С. Ганущак, С. Лозинська, В. Чарторійська, Д. Степаняк.

По замкненні дискусії уділено абсолюторію уступаючій Управі.

Від ГУ ОЖ ОЧСУ присутніх привітала Марія Нестерчук, зазначивши, що ОЖ ОЧСУ, хоч ще дуже молода організація, бо має заледве шість років, себе вповні виправдала. При її народинах було багато критичних голосів, однак час показав доцільність, а навіть необхідність її існування.

Привіти склали також представники ООЧСУ, АВН, СУМА, хору „Жайворонки“ та ТУСМ'у.

Нову Управу обрано в складі: голова — Д. Степаняк, заст. голови — М. Твардовська, секретарка — В. Чарторійська, касирка — Д. Магаль, культ. - освітня і пресова референтка — М. Лозинська, організаційна — М. Василик, сусп. опіки — К. Пліщав і А. Волович, господарча — А. Кульчицька, вільні члени: М. Коваль, М. Пенджола, В. Харук, М. Мачула і П. Кузьмович.

Контрольна комісія: Л. Чорна, М. Дзундза, С. Бартко і І. Сорока.

В кінці зборів подруга п-ї Д. Степаняк подякувала за довір'я і намітила плян праці на майбутнє. Присутні подавали свої побажання і поради для покращення праці.

По вичерпанні порядку нарад збори закрито відспіванням національного гимну, а голова запросила всіх присутніх на спільну перекуску.

М. Л.

ПРОТИ „МОРАЛЬНОГО ЗАБРУДНЕННЯ”

Відома журналістка Марта Равнтрі, підтримувана 32 мільйонами американських жінок і їхніх родин, веде через свою організацію хрестоносний похід проти „морального забруднення”, яке загрожує Америці ще більшою небезпекою, як забруднення атмосфери, річок і озер. „Американські жінки обурені, — заявляє Марта Равнтрі, — з якою байдужністю населення цієї країни сприймає низькі стандарти моралі, порнографію, розкладницького характеру телевізійні програми, надмірну поблажливість суддів, заборону молитви в школі.

„В історії всіх народів, — заявляє Марта Равнтрі, — жінка завжди творила в родині моральний клімат, тож вона й тепер мусить цей свій обов'язок виконувати, бо чоловіки не мають на це часу або й інтересу. На щастя, під цим оглядом спостерігаємо вже зміни в численних громадах і в Конгресі. Не забуваймо, що за цей рік третина членів Сенату і всі члени Палати Репрезентантів мають бути перевибрані. Цю нагоду жінки мусять належно використати”.

СОВЕТСЬКІ КОМІСАРИ ВИГРАЛИ

Приблизно так можна перекласти назву книжки Джеймса Трагера, яку присвятив він недавній трансакції з продажем американської пшениці Советському Союзові.

Влітку 1972 року група советських „комерсантів” розташувалася в нью-йоркському готелі „Гілтон”, де вела з американськими контрагентами переговори про продаж — по дуже дешевій ціні — зібраного в Америці врожаю пшениці. Внаслідок цього продажу потерпів передусім американський споживач, бо ціни на цей продукт негайно пішли вгору, потягнувши за собою ціни на м'ясо і іншого роду харчові продукти. Що більше, в результаті цієї трансакції Уряд ЗСА змушений був змінити свою політику супроти фермерів, припинивши їм виплату дотацій за незасіяні акри.

У центрі цієї афери був якийсь тасмничий „містер Сміт”, нібито англійський журналіст, а насправді советський агент, що перебував у Лондоні і був зв'язаний з американськими посередниками, докладаючи усіх старань, щоб стримати продаж пшениці Китаєві. Після того, як договір з ССРСР про продаж пшениці був підписаний, ціни на неї негайно пішли вгору, і Китай був змушений відмовитися від закупу її в Америці.

Іван Левадний

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ У 175-ЛІТТЯ ПОЯВИ „ЕНЕІДИ” КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Під впливом американської визвольної війни і Великої французької революції пробудились ідеї демократичних свобод, пошани до людини. Перед народами Європи постало питання їх власної долі не тільки як держав, але й як згромадження людей. Зросло зацікавлення фолкльором, народніми звичаями, історією. Підставу життя кожної нації бачили в народніх масах, у селянстві.

Нові ідеї викликають велике збудження серед позбавлених самостійности слов'янських народів. Осип Дубровський та Павло Шафарик у Чехії, Вук Стефанович - Караджіч у Сербії, словінець Варфоломій Копітар своєю працею кладуть основу для розвитку слов'янських мов і літератур.

На Україні лише селянство вживало в той час українську мову, на яку російські урядові кола дивились зневажливо як на „діалект”. Спокуса добрих посад сприяла денационалізації освіченого громадянства на Україні та спрямовувала письменників українського роду до російської літератури. Відомі письменники-українці Гоголь, Рубан, Богданович, Капніст, Наріжний, Гнідич писали свої твори по-російському.

Дещо інакше було на Лівобережній Україні, де спогади про минулу велич батьківщини, козацькі вольності були живі не лише в піснях і переказах, а і в серцях і думках. Лівобережні поміщики були переважно нащадками козацької старшини. Значну частину селянства становила козацька верства, вільна від кріпаччини. З тих залишків старої України зароджувалась ідея нової, вільної України. В 1767 р. цариці Катерині було вручено петицію українського дворянства з проханням повернути Україні права, на яких „гетьман Богдан Хмельницький з усім українським народом приступив під державу всеросійську”. Цю петицію залишено без наслідків.

Щоб здобути привілеї малоросійського дворянства, генеральна старшина мусіла довести своє право в історії своїх родів. Це обумовило

зацікавлення історією. Вийшли „Записки о Малороссії” (1797) Якова Марковича, що були першою енциклопедією українознавства. В ділянці літератури до модної тоді на Заході трагедії вдається Опанас Лобисевич. Він переодягає Вергілієвих пастухів в українські кобеляки. Сам твір, проте, не зберігся.

Саме в той час виступив Іван Котляревський (1769-1838), живий свідок зруйнування Запорізької Січі (1775), заміни козацьких установ російськими (1782), реорганізації козацьких полків на загальноросійський взірєць (1783), закріпачення України (1785).

Спираючись на багату народню поезію, інтермедії та інтерлюдії, вірші мандрівних дяків, на козацькі літописи, на творчість Сковороди, розпочав Котляревський свою працю над „Енеїдою”.

Особливо позначився на цьому творі вплив Сковороди. „Наука філософа додала поетові ідейного оправдання й теоретичних підстав до невиразної, часто стихійної любови до рідного краю, яка жевріє у кожній людині, аж поки великим вогнем спалахне під враженням кривди, батьківщині заповіданої. Філософські абстракції Сковороди вилились у Котляревського в конкретну форму літературної діяльності мовою рідного народу”, — писав Сергій Єфремов.

Перед Котляревським чимало поетів різних народів переробляли твір староримського поета Вергілія. Зробив це 1663 року в Італії Лаллі під назвою „Енеїда травестіта”. У 17-му стол. з'явилися переробки „Віргілі Анеїс травестірт” Блюмавера в Німеччині і „Віржіль травесті” Скаррона у Франції. 1791 року переробив „Енеїду” Осипов у Росії.

Котляревський, користуючись персонажами староримського твору, надав їм національного кольориту і дав барвисті образи з різних верств українського суспільства та петербурзької бюрократії.

Але Котляревський не лише наслідував зодутки попередньої української літературної

творчості. Він шукав нового змісту, не стару музу, а „веселу, гарну, молодую”.

Яскравий патріотизм, звеличення минувши-ни України, пошана до людини, засудження кріпаччини та всяких несправедливостей, багатство етнографічних деталей, народня мова визначають цей видатний твір Котляревського.

Поема сповнена згадками про славне мину-ле України:

Гребці і весла положили
Та сидя люлечки курили
І кургикали пісеньок:
Козацьких, гарних, запорозьких.
А які знали, то московських
Вигадували брехеньок.
Про Сагайдачного співали,
Либонь співали і про Січ,
Як в пікінери набирали,
Як мандрував козак всю ніч;
Полтавську славили Шведчину,
І неня як свою дитину
З двора провадила в поход.
Як під Бендер'ю воювали,
Без галушок як помиралі,
Колись, як був голодний год.

Оповідючи про приготування троянців до битви, Котляревський згадує незабутню Гетьманщину, прославляє українське військо:

Так вічної пам'яті бувало
У нас в Гетьманщині колись
Так просто військо шикувало,
Не знаючи: „Стій! Не шевелись!”
Так славної полки козацькі
Лубенський, гадяцький, полтавський
В шапках було, як мак, цвітуть,
Як грянуть, сотнями ударять,
Перед себе списи наставлть,
То мов мітлою все метуть.

Котляревський згадує Полтаву і шведів, що покладали свої голови в битві коло цього міста, а місце, де вони бились за спільну з Україною мету, перетворено на бульвар, який топчуть пішоходці, не думаючи, що це колись було поле трагічного бою.

Дуже високо підносить Котляревський національно - громадські інтереси, ставлячи їх вище від усіх особистих справ. Він пише, що патріотизм збуджує в людини героїзм і може до-вршити великі подвиги:

Любов к отчизні де героїть,
Там сила вража не устоїть.
Там груди сильніша од гармат.

Там жизнь — алтин, а смерть — копійка,
Там лицар — всякий парубійко,
Козак там чортові не брат.

Котляревський закликає до праці для добра народу і вказує, що в разі загрози для національних інтересів людина мусить забути навіть батьків і свої особисті справи, щоб виконати обов'язки перед народом:

Де общее добро в упадку,
Забудь отця, забудь і матку —
Лети повинність ісправлять.

Засуджуючи жорстоке поведження поміщи-ків супроти селян, він пише, що в пеклі

Панів за те там мордували
І жарили зо всіх боків,
Що людям льготи не давали
І ставили їх за скотів.

Однак, описуючи пекло, поет не підносить до широких політичних узагальнень, до яких піднісся був Данте, твір якого він, володіючи французькою мовою, напевно читав.

В образах Олімпу Котляревський дав нищів-ну сатиру на самодержавну російську бюрократію, вивів високопоставлених хабарників.

Він яскраво змальовує різні побутові вади — пиятику, розпусту, свари. Барвистістю змалю-вання, багатством деталей і широтою зображен-ня народного життя ці сцени наближаються до побутових описів у творах Рабле, Шекспі-ра, Мольєра.

Свої злободенности не втратила „Енеїда” Котляревського і в наші дні, хоч окремі епізо-ди набувають у наш час іншого звучання і сприймаються з іншого становища.

Пророчими були слова Миколи Вороного про Котляревського:

Він між нами тепер. Він зібрав нас усіх.
Хто ж на поклик його не озветься?
З-поза довгих ста літ, чи ви чуєте сміх?
То Іван Котляревський сміється!

У першій і другій частинах поеми Котлярев-ський зобразив пригоди троянців після загибе-лі Трої, тобто козаків по зруйнуванні Січі, у третій частині — пекло, де засудив поміщиків за їх поведження з кріпаками, у четвертій — згадав героїчну минувшину, гетьманщину, у п'ятій і шостій — висміяв українське панство, що обертається на „російських дворян”.

Котляревський розкрив у своїй поемі душу українського народу, його вдачу, дав повні гу-

мору і широкого козацького розмаху образи народнього побуту, описав одяг, страви, характеристичні прикмети, що відрізняли українців від людей інших національностей. „Це не трагедія, а скоріше національна епопея в жартливій українській формі”, — писав Богдан Лепкий.

Над своєю поемою Котляревський працював 26 років. У рукописах перші три частини ширились серед українського громадянства. Рукописом зацікавився конотіпський шляхтич, Максим Парпура. Він зрозумів велику літературну вартість „Енеїди” і видав її 1798 року в Петербурзі без дозволу Котляревського тому, що дістав вістку нібито автор „Енеїди” десь запропастився. Насправді Котляревський служив тоді прапорщиком у Сіверському драгунському полку.

Так з’явилась „Енеїда”. „Бувають в історії народів дати, які немов би кладуть межу посеред рівного шляху історичних подій. Минувшина зосталась по той бік межі, майбутність стелеться по цей і хоча генетичні зв’язки між ними очевидні для кожної людини, зразу ж видно, що історія тут круто звертає з свого попереднього шляху й починає якусь нову путь, дає початок новому напрямку”, — писав Сергій Сфремов.

„Ми маємо таку історичну дату — продовжує Сфремов — це навіки пам’ятний в історії України рік 1798-й. Того року прилетіла перша ластівка українського національного відродження — невеличка книжка, од якої не тільки початок нового українського письменства рахуємо, а й нову поворотку позначаємо в історії українського народу”.

Друге видання „Енеїди” вийшло 1808 року, мабуть, теж накладом Парпури.

Котляревський виправив та доповнив перші три частини своєї поеми, додав четверту та словник малозрозумілих слів і видав її у 1809 році в Петербурзі. Коли Парпура присвячував видання „Енеїди” „любителям малоросійського слова”, то Котляревський своє видання присвятив Семенові Кочубєєві, коштом якого вийшло це третє видання. Котляревський зазначив, що два попередні видання „Енеїди” вийшли без його згоди, із багатьма помилками, пропусками та переробками. У цьому виданні в розді-

лі про пекло він дописав 10 рядків про Парпуру, не називаючи його на ім’я, і примістив серед грішників за те, що він „для прибутку промишляв чужим”.

Але Парпура не заслужив такої характеристики. Дуже освічена людина, він перед смертю в 1828 році записав зі свого майна коло 100 тисяч карбованців на добродійні цілі, з них 16 тисяч на Харківський університет, а 40 тисяч на конотіпський шпиталь.

Найдавніший досі відомий рукописний текст „Енеїди” з зазначенням, що написаний він 11 жовтня 1794 року, зберігається у збірці рукописів при соборі св. Софії (тепер Софійський заповідник) у Києві.

Твір Котляревського справив велике враження на українських читачів. Як відзначає перший біограф Котляревського С. Стеблин-Каменський, „вся Україна читала „Енеїду” з захопленням”. „Енеїда” мала такий великий розголос, що в 1812 році Наполеон, залишаючи Москву, взяв зі собою її примірник „як варту уваги пам’ятку”, як відзначив академік і славний літературознавець Сергій Сфремов. Проти цього твердження виступив в „Українських Вістях” з Нового Ульму якийсь Гр. Шевчук, який, не давши ніяких речевих доказів, взявся до висміювання можливості вивезення твору Котляревського Наполеоном.

Започаткований „Енеїдою” літературний ренесанс поширився на інші українські землі, обумовив виступ Шашкевича в Галичині, Федьковича на Буковині, Духновича на Закарпатті, збудив та підніс національну свідомість народу і спрямував його на шлях націоналізму, шлях дальшого розвитку рідної культури і боротьби за свою державу.

„ПЕРЕСТАНЬМО НИЩИТИ СЕБЕ І НАШУ КРАЇНУ!”

Перед проведенням широкого опитування серед своїх читачів у справі Вотергейту журнал „Інквєр”, що має понад чотири мільйони накладу, звернувся до сенатора Карла Т. Куртіса з проханням висловити в цій справі свою opiniю.

„Широкий показ телевізійною сіткою веденої сенатською комісією інвестиґації вотергейтської афери, — заявив сенатор Куртіс, — лише шкодить праці тієї комісії. Я вважаю, що тим самим наші телевізійні ком-

М. Трихрест

Москва їде на конику євангелізму в „слов'янській киреї”

„Росіє! Де лиш ти поставиш стопи, повзе облуда, здирство, плач народу. Ти тиснеш і кричиш: „Дай свободу!” Дреш шкуру й мовиш: „Двигаю культуру!” Ти, мов упир, із серця соки ссеш... Лиш гадь і слизь росте й міцніє в тобі. Свобідний дух або тікати мусить, або живцем вмирас в твоїм гробі”.

Іван Франко

Завдяки запрошенню приятеля, американця, члена Незалежної Фундаментальної Церкви, мав я нагоду побувати на парафіяльних зборах цієї церкви в одній із околиць Чикаго. Фундаменталісти, очолювані відомим борцем проти комунізму, священиком Карлом МекІнтайром, всюди стоять на сторожі чистоти християнства проти червоних впливів, чим уже від довшого часу так лихославилася так звана Національна Рада Церков у ЗСА. Як відомо, ще Ленін, цей московський комуно - большевицький ду-

пані підривають вартість долара на світовому монетарному ринку і завдають шкоди престижеві Америки закордоном.

Кожний, хто стежить за перебігом цієї справи, напевно усвідомлює факт, що наше громадянство вже сите по горло передаваними з других рук вістками, чутками, плітками, лише частково правдивими, інсинуаціями і вигадками у власному інтересі їхніх авторів. Вірити всім цим ніби „офіційним особам” значить профанувати нашу юстицію. В інтересі юстиції вже прийшов час на те, щоб реально і безсторонньо оцінити всі зусилля тих осіб, які хочуть обкидати болотом Президента.

Ведена Конгресом інвестиґація збирає інформації і дані, щоб оцінити їх з точки зору закону. Конгрес уже зібрав інформації для цієї цілі. Винні в порушуванні закону мають бути суджені й покарані.

Арчібалд Кокс, який переводив інвестиґацію, доказав, що він може бути незалежним у своїх думках та рішеннях і тому мусить, не оглядаючись на „публічну опінію”, довести до кінця своє завдання.

Не може бути сумніву щодо загального прикрого ефекту, який викликав Вотергейт в нашій країні. Ця справа напевно засмутила кожного американця. А багато-хто з наших компатріотів вважають, що переслухання в справі Вотергейту шкодять нашій країні.

Перед Конгресом стоять дуже важливі справи: розв'язання наших економічних проблем, проблем оборони і світових проблем. Ми мусимо ставити найголовніші справи на першому місці. Отже, перестаньмо нищити себе і нашу країну!”

шогоб, започаткував був цей рух за опанування протестантських Церков.

Згадані парафіяльні збори були скликані з мотивів гостинности супроти так званого Євангельського Слов'янського Товариства в Чикаго.

Вже при наближенні до церковної залі можна було почути пісню „Реве та стогне Дніпр широкий”. Це „гості”, відпоручники цього Товариства, поставили відповідну платівку, а то, як можна було зробити висновок із їхніх дальших, цілковито в душі „єдиної неділимий” поступовань, для того, щоб створити прихильне для себе настановлення збоку аудиторії — парафіян-фундаменталістів, що їх зібралось було понад двісті душ.

На моє зауваження, що годилося було б зазначити, що це пісня українська, одержав я від тих „гостей” відповідь, мовляв, того не потрібно робити, бо ж це з рамени Слов'янського Товариства. Ясно? І, справді, стало ясно. Москва, як це буває завжди, натягнула на себе стару „слов'янську кирею” — „рашен” перетворилося на „славик”. Та й самі „гості”, як це виходило з їх прізвищ, належали до „дядьків отечества чужого”. Один (Дейнека — Петер Дейнека) — українського походження, а другий (Харчла) — грузинського.

„Гості” роздали були кілька журналів „Славик Госпел Нюз”, який поширюється також в Англії, Канаді, Австралії, Новій Зеландії.

Відповідно до „єдинонеділимського” духу у виступах „гостей”, як і в змісті журналу, ніякої згадки про поневолені народи не було. А це кидає лихе світло на цілу організацію Слов'янського Євангельського Т-ва, як то зрештою впливає з самого прикметика „слов'янський”, в істоті справи ворожого супроти уярмлених у московській в'язниці народів, оскільки він вживається для маскувальних цілей.

У надрукованому в „Славик Госпел Нюз” звідомленні п. Петра Дейнеки про його подорож по СРСР, разом із дружиною, де вони відвідали Москву, Ленінград та інші міста, ніде не згадується Україну. Тут мова йде тільки про „Юг Росії”, хоч місто К., де Дейнеки, як

Свастика над Холмщиною

(Закінчення)

Тим часом із Заходу втікали з таборів полонені різних національностей. Гітлерівці їх вилловлювали й вистрілювали. Ніколи не забуду сцени: грубешівська дружина грала в копаного м'яча з дружиною з Холма. Коли розпочалася гра, ми побачили якісь згорблені постаті, що біля грища копали ями, потім повели до тих ям людей з руками, зв'язаними позаду. На наших очах гестапівці розстріляли тих людей, а за ними постріляли й гробокопателів. Інтервенція в такій справі збоку УДК уважалася б за протидержавний акт.

До нашого УДК приїжджали, певно на чийсь донос, гестапівці з Холма для перевірки нашої діяльності. Треба було великого дипломатичного хисту, щоб відсунути небезпеку. Ми напоїли наших контролерів до безтями і відвезли їх у Холм, попереджаючи про це капітан-лейтенанта Шрамченка.

У половині 1941 р. почалася війна між Ні-

меччиною і ССР. Вулицями Грубешова маршувало військо, їхала артилерія, танки. У мою хату вступив німецький капітан. У розмові він, між іншим, заявив: „Ми йдемо на Схід, але війни не виграємо. Не кажіть нікому про те, що я вам сказав, бо я заперечу. Мені повірять, а вам ні”.

Над Грубешовим з'явилось кілька советських літаків. Вони скинули бомби, але без шкоди для населення.

Зі Сходу, з фронту приходили невеселі для німців вістки. На Грубешівщині поживавила свої дії польська Армія Крайова. Поляки виходили з лісів і нападали на українців. Вони вбили родину Богунів, полк. Гальчевського - Войнарівського, який відвідував свою дружину - вчительку в одному селі, сотника Франца Бориса, що був війтом в с. Потуржині. Одного дня ми хоронили 16 убитих поляками українців. Хоронили на православному цвинтарі

зазначено в звідомленні були в церкві, безперечно Київ. Як впливає зі звідомлення, „гості” роздали в Москві, Ленінграді та в К. кілька примірників Біблії. Заслуговує на увагу світлина п. Петра Дейнеки, подана в журналі, де він стоїть на Красній площі в Москві. Можна думати, що Слов'янське Євангельське Т-во також належить до згадуваної вище Національної Ради Церков. Москва, як бачимо з „Юга Росії”, потрапила запрягти до свого імперіалістичного воза релігію, хоч і за „рубжем”.

Після відіграння ще кількох пісень з платівок, „гості” вдалися до політичної „обробки” господарів. У своєму московською мовою виступі, перекладуваному паном Харчла на англійську мову, пан Дейнека намагався змалювати „великі досягнення” Советів в культурно-господарській ділянці і в науці. Доповідач широко розписувався про будівництво промисловости в Сибіру без того, щоб бодай одним словом згадати про мільйони нещасних невольників, які наклали там своїми головами, мордо-

вані голодом, холодом, убивчою, каторжною працею, роздерті вартовими псами або розстріляні. Не казав п. Дейнека, що та промисловість будувалася переважно для війни, як от „Атомград”. Проте, оце окозамилування мимоволі викривало барву Слов'янського Євангельського Т-ва та його московське загарбницьке нутро.

Спроба прилюдного виступу в протывагу москалям не мала успіху за „браком часу”, а надто, коли й мій приятель спочатку був переконаний, що „гості” є також „рашен фундаменталісте”. Треба було певних зусиль і часу, щоб довести справжню природу Слов'янського Євангельського Т-ва.

У протывагу „гостям” роздано господарям-слухачам, що їм „пуцалі пиль в глаза” ті „гості”, кілька десятків летючок — коротеньких памфлетів під наголовком „Анатомічний розтин маркєизму - соціалізму - комунізму” англійською мовою.

без огляду на те, чи це були католики, чи православні.

Для оборони проти поляків створено охорону під командою холмщача Юрія Лукащука і сотника УНР Романенчука. Виходячи у місто, я ніколи не був певний, чи вернуся додому. Увечері було небезпечно появлятися на вулиці.

Одного дня, несподівано приїхала до мене з Кракова моя мати і по кількох днях вернулася у Краків до мого брата Володимира, адвоката.

Прийшла зима 1941-42 року. Німцям на фронті дошкуляли морози і партизанка. Їхня грабіжницька політика в Україні скражувала.

Одного дня прибули в Грубешів представники губернатора з Люблина. Під час вечері стався інцидент. З чаркою в руці встав культурно-освітній референт, письменник Фотій Мелешко і сказав, звертаючись до німців: „Ви цієї війни не виграте. Ваша поведінка супроти українського народу доведе вас до катастрофи, а далі й до поразки у війні”. Німці, а були між ними й такі, що розуміли українську мову, страшенно обурились. Я вхопив Мелешку за руку і вивів із залі. На коридорі сказав йому, щоб негайно виїхав з Грубешова. Він поїхав у Криницю.

Прийшов 1943-ий рік. Посадник Грубешова, адвокат Михайло Павлюк, про якого я згадав на вступі, вибрався бричкою по Замійським шляху. З бічної вулиці наскочила польська боївка, яка з машинових пістолів подіравила М. Павлюка на решето. Не врятувала його приятелька, полька Рогаткова.

Життя на Грубешівщині ставало нестерпним. Німецька влада посилила терор і почала виселяти поляків із сіл. УДК був цивільною установою, без ніякої ексекутиви, тож не брав ніякої участі у виселюванні. Одначе, для УДК не була байдужою акція виселювання, бо німці разом з поляками виселювали також українців, які за Польщі із православного обряду перейшли на римо - католицький, і через те вважалися за поляків. Інколи урядовці УДК були приявні при акції виселювання, щоб хоронити від неї українців - римо-католиків. Певно, що німецька влада задумувала після поляків виселити також українців, бо вся Україна

мала стати у майбутності німецькою колонією.

Члени Армії Крайової вирішили вчинити атентат на голову Українського Допомогового Комітету в Грубешові.

Д-р Микола Струтинський мешкав в дерев'яному домі недалеко Повітового Союзу Кооператив. Одного ранку у двері його мешкання хтось застукав. На питання — „хто стукає?” була відповідь: „Клієнт до адвоката”. Микола відчинив двері і впустив раннього гостя. Був це чоловік у середньому віці, блондин, в куртці і „мацеювці”. — „В якій справі?” — спитав Микола. Замість відповіді „клієнт” добув з кишені нагана. Дружина Миколи почала кричати. Микола випхав „клієнта” за двері і натиснув на них усім тягарем свого тіла. Та крізь дерев'яні двері „клієнт” поцілів кілька разів Миколу, і він упав на підлогу. Напасник зник.

Про це все я довідався у місті, йдучи до суду на розправи. Я вдавня негайно до шпиталю, яким заряджував поляк д-р Лобач. Микола лежав у ліжку, біля нього стояла його дружина. Він мене пізнав і попросив, щоб я покликав телефонічно його сина Юрія, який вчився у гімназії в Сокалі. „Скрути мені папіроску”, — ще попросив він. Не маючи довір'я до лікаря-поляка, я зателефонував до УЦК у Львові і до УДК в Холмі. Та лікарська поміч не наспіла своєчасно. По полудні Микола закінчив життя.

Тіло покійного в домовині поставлено у великій залі УДК. Біля домовини в почесній сторожі стояли колишні старшини українських армій. Будинок виглядав мов в облозі. Юрій Лукащук, командант відділу української охорони, подбав про зброю, скоростріли, кріси, гранати на випадок польського нападу. Подбав також про їду, бо всі службовці УДК залишились біля покійного.

Убивство голови УДК потрясло повітом. Зійшлися тисячі людей, представники громад і волостей з вінками квітів. З Кракова приїхав голова УЦК д-р Вол. Кубійович. Я перший виголосив з балькону жалобну промову, прощаючи Миколу, великого українського патріота, визначного громадського діяча. Промовляли д-р Кубійович і інші. Перед будинок заїхали два вантажні авта. На одному з них покладено домовину з тілом убитого, біля неї приміс-

тилась охорона зі зброєю. У тому авті їхав і я. У другому авті везли десятки вінків. Українське громадянство справило величавий похорон для вбитого. Всюди, де ми переїжджали, нам назустріч виходили процесії з корутвами, співаючи церковні й патріотичні пісні. Чулося пісню: „Ой, Морозе, Морозенку, преславний козаче, за тобою, Морозенку, вся Україна плаче...”

Заїхали у Буськ, де жила родина Миколи. Тут похоронено його у родинному гробівці.

Я від'їхав до Львова на розмови в УЦК. У Львові вже знали про грубешівські події. Однак, УЦК не дав людей на місце убитих поляками. Як я довідався, провід в Грубешові перебрав директор Повітового Союзу Кооператив Африкан Хрущ, якого вдень і вночі охороняла збройна українська охорона.

Одного дня вранці вибрався я на авдієнцію до Митрополита Андрея, у його палату на Святоюрській горі. В передпокої було багато духовних. Та коли я вписався до книги відвідувачів, зазначивши, що прибув з Холмщини, мене покликано поза чергою. У горішній кімнаті в дерев'яному фотелі сидів Митрополит. Його лице виглядало втомлене. Біля нього стояв братчик, студит. Митрополит запитав мене про життя в Грубешові. Я розказав йому про трагічну смерть д-ра Миколи Струтинського. Він висловив своє велике співчуття і заявив, що знав о. Струтинського, який був священником у ЗСА. Це був батько вбитого голови УДК.

Розмова пішла далі по лінії споминів. Коли мої батьки бували гостями Митрополита у Підлютому. Колишній царський в'язень, був він тепер в'язнем гітлерівських головоорізів. Митрополит попрощав мене, і я відчув, що це бачу його востаннє.

Восени 1943 року за порадою д-ра Михайла Волошина, що був головою Адвокатської Палати у Львові, я переїхав у Болахів, де відкрив свою адвокатську канцелярію. Тут я став головою Делегатури УДК Стрий. Поле для громадської праці було широке. Однак, незабаром Гестапо арештувало мене під закидом протинімецьких дій. Фронт на Сході тріщав, німецька армія втікала, і мені пощастило зберегти життя від смертоносної пістолі, якою гітлерівський опрічник П'ятке стріляв людей на

вулицях Болахова. Брати-наддніпрянці допомогли мені виїхати на Захід...

✱

Недавно відбулася в церкві св. Юра в Нью Йорку панахида з приводу тридцятиріччя смерті д-ра Миколи Струтинського, який поляг у Грубешові від ворожої кулі. Мов на фільмовій стрічці пересунулись в пам'яті постаті громадських діячів, що згинули від польських куль. Ми молилися за упокій їх душ, а також за многотрадальну Холмщину, що її большевицька Москва віддала на поталу червоній Польщі.

Сьогодні майже всі працівники Українського Допомогового Комітету в Грубешові не живуть. Згинули в рядах Дивізії Галичина або померли в ЗСА своєю смертю. Побут в Грубешові я згадую як роки служби на фронті.

СОЛЖЕНИЦІН РУЙНУЄ МІТ ПРО РОСІЮ

У журналі „Вестник Русского Студенческого Христианского Движения”, що виходить у Парижі, о. Олександр Шмеман, народжений у Франції син російських емігрантів, досліджуючи останній роман О. Солженицина „Серпень 1914”, пише, що в цьому романі — „головна тема найновішої історії” Росії: не тільки розгром її армії німцями кайзера Вільгельма, але й духовний упадок всієї імперії.

На думку о. Шмемана, винні в тому не російські генерали та царедворці, а „міт про Росію”, творений ще задовго перед Толстим і Достоевським, а пізніше цими письменниками культивованій.

„Говорячи про ложний і згубний міт про Росію, — пише о. Шмеман, — я говорив про широко в російській свідомості поширеному, в його плоть і кров зацпленому переконанні в такій духовій вищості Росії, в такій її „особливій статі”, які роблять наперед незастосовними до Росії звичайні критерії розуміння і оцінок. „Ми — росіяни, з нами Бог!” Ні, не тільки в світлі того, що сталося в Росії і з Росією за останні десятиліття звучить це і йому подібні твердження несстерпним фальшем; в тім то й річ, що вони завжди були фальшивими, ніколи не були закорінені ні в якій духовій глибині та реальності і були чужими справжній російській духовій традиції. Що вони, як всякий духовий фальш, і найстрашніший з них — гординя, несуть свою частину відповідальності за трагічний обрив російського шляху. Що нарешті нічого нема страшнішого, як бачити у повороті до цього релігійно забарвленого, насправді ж поганського і антихристиянського націоналізму — антидот проти духового зла, що опанував Росію”.

Цей міт, як „ложний і згубний для Росії”, і розвін-

З НОВИХ КНИЖОК

„ГРОШІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ”

Гроші, поряд з армією, флотою, поштою та дипломатичними представництвами — одна з основних ознак незалежної нації. На тему українських грошей масмо статті лише у старій та найновішій Енциклопедії Українознавства проф. Гнатишака. На цю тему декілька статей вмістив автор цього допису.

Мені і декільком іншим нашим колекціонерам (Л. Попович, Б. Кордуба, З. Булат, Е. Котик, Ю. Слюсарчук) майже повністю вдалося скласти збірки наших грошей. Льокальні гроші — це окрема збірка, яку скомплектували двос росіян.

На еміграції є три великих колекції наших грошей, але, на жаль, ще й досі не презентували вони себе гідною публікацією. Дещо в цьому аспекті зробила щойно книжка Бориса Мартоса та Якова Зозулі, видана навесні цього року в 50-ліття УТГІ під наведеною в заголовку назвою. Ціна її 10 доларів.

І дійсно, можна радіти, що вшановано цю державницьку тему таким гарним друком, крейдианим папером, кольоровими знімками. Одначе, коли проглянути всю книжку з наукової точки зору, то впаде в очі диспропорція між коштами її видання і вартістю змісту.

Не підлягає сумніву, що праця Б. Мартоса, колишнього міністра фінансів УНР і проф. Я. Зозулі, економіста, цінна багатьма даними. Дуже добре, що ці дані зібрано в одній публікації, яку можна радше назвати двома статтями-споминами, як науковою аналітичною працею. Тому ствердження д-ра П. Стерча в часописі „Америка”, що цю книжку повинен мати кожний із наших економістів та колекціонерів українських грошей, треба взяти під сумнів.

У книжці бракує точного списку всіх грошей з усіма написами, відмінами та серійними числами випусків. До того ж ці дані порозкидані по всій книжці.

Не подано місць друку банкнотів (фота 1000 крб.), які наша держава видала. Автори книжки не використали існуючих каталогів і літератури про наші гроші¹⁾.

Система написання двох статей (по 20-30 сторінок кожна) ускладнює її читання, бож, ідучи хронологічно, читач іноді мусить вертатися до попередніх сторінок.

Можна запотувати ще такі основні недоліки книжки:

Зовсім недостатньо подано історію нашої монетної одиниці „гривні” і не пояснено назви розмінної одиниці „шага”.²⁾

чус сучасний найвизначніший російський письменник українського походження Олександр Солженіцин, якого рятує від арешту і концтабору лише його світова популярність.

Не подано точніше розмінну вартість українських грошей у відношенні до європейської валюти.³⁾

Не насвітлено політику денікінців щодо наших грошей у Царгороді, на Дону і на Кубані. Не подано вартості гривні і карбованців у відношенні до советського рубля.⁴⁾

Не згадано про створення Українського Державного Банку та спеціалізованих банків і не проаналізовано як слід політики гетьманського Міністерства фінансів, а матеріалу про це є досить в „Історії України” Д. Дорошенка.

Цілком зігноровано льокальні гроші, друковані в понад 10 містах України касовими, кооперативними, індустриальними та торговельними інституціями в українській, російській, польській, жидівській мовах.⁵⁾

Не пояснено історію уневажнювання наших грошей через передіравлення їх ворожими поліційно-фінансовими чинниками.

Нічого не сказано про причини трикратного випуску „шагів” із відмінним наддруком по реверсі. Не пояснено, як слід причини, чому не карбовано металевих грошей, хоча б із чорного металу, як це зробили були в Польщі. Не пояснено, чому видано „шаги” у вигляді марок.⁶⁾

При описі банкнотів не звернено уваги на оформлення державного гербу тризуба з хрестиком і без хрестика; не означено походження колюмнаної прикраси на банкнотах вартості 1000 гривень.⁷⁾

Недостатньо насвітлено проблему летунської пошти в Україні.⁸⁾

Не згадано афери з приводу надруку німецькими буквами „РД” на наших гривнях і не подано, чому вийшли „гривні” у Станіславові, гроші-„раки” та зроблено зміни в друку всіх грошей, які разом можна пояснити як хибодруки. Не пояснено складності друкування грошей вартості 5 гривень у ЗУНР і не вказано, хто був автором цього грошового знака.

Не згадано, хто та протягом якого часу був директором Державної Скарбниці, Державного Банку, міністром фінансів та які закони й розпорядження були видані.

Замало сказано про державні закони відносно наших грошей і не подано всіх їх важливих текстів.⁹⁾

В бібліографії можна завважити багато помилок в англійських підписах під ілюстраціями.

В. Трембіцький

Л І Т Е Р А Т У Р А

1) Кардаков Н.: Каталог денежных знаков России и Балтийских стран 1769-1950, Берлин, 1953; Його ж: Денежные знаки Украины — местные выпуски, Россия, ч. 24-30, Филадельфия, 1936/38; Вячлив С.: Каталог бон необязательного обращения (частного), выпущенных на территории СССР в 1914-25 гг.; „Советский Коллекционер”, ч. 5, Москва, 1928; Иванов М.: Бонны Всеукраинского Центрального Исполнительного Комитета, „Советский Коллекционер”, ч. 13-14, Москва 1925; Соколов В. М. и Иванов М. Л.: Каталог бон не-

З МИНУЛОГО

МІЦКЕВИЧ І ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ

Пізнньої холодної осені 1825 р., їдучи з Одеси до Москви, Адам Міцкевич прибуває до Харкова. Напружена атмосфера вигнання, поліцейні доноси йшли вслід за ним, але молодий поет широко випростовує крила. З України ніс він задум „Кримських сонетів” і „Конрада Валленрода”.

Харків... Хоч Міцкевич і не був іще на той час автором згаданих творів, але зустрічали його тут з більшою шаную, ніж в Одесі. Для одеського загалу він був, кажучи словами одного польського дослідника, „скоріше багатонадійним юнаком, ніж славнозвісною особою”.

А Харків оплескував Міцкевича.

Університет щойно відзначив тоді своє 20-річчя. Культурне життя у невеликому містечку помітно пульсувало. Ізмаїл Срезневський писав: „Наука піднесла Харків так, як промисловість Тулу і Ярославль, як торгівля Ниж-

ній Новгород і Одесу”. В університеті вчилися не тільки українці й росіяни. Серед студентів були й поляки. У Харкові коротали дні свого вигнання друзі Адама Міцкевича — Кричевський і Данилевич.

Саме тут, де в бібліотеках польська література була звичайнісіньким явищем, Міцкевич розшукав нові видання своїх віршів у Варшаві. В університеті викладали польську мову й літературу. Тогочасні українські журнали часто друкували твори польських письменників. Популяризацію польської культури на Україні розпочинав у стінах університету поет Гулак-Артемівський (згодом професор і ректор).

Цілком зрозуміло, чому доля встигла за короткий час перебування Міцкевич в Харкові звести його з Гулаком і подружити обох поетів. Їхнє знайомство відбулося десь на початку грудня 1825 р. Наступного року він знайомить-

обязательного обращения (частного), выпущенных на территории СССР в 1914-1922., Ростов н/Д. 1927.

2) Спасский И. Г.: Русская монетная система (историко-нумизматический очерк), Москва, 1960; Котляр М. Ф.: Грошевий обіг на території України доби феодалізму, Київ, 1971; Федоров-Давидов: Монеты рассказывают, Москва 1963; Del Monte J.: Fell's International Coin Book, New York, 1961; Ильин, А. А.: Топография кладов древнерусских монет X-XI вв. и монет удельного периода, Ленинград, 1926. т. I-II. та ін.

3) Про це можна довідатись у споминах наших послів: Ф. Матушевського, Д. Левицького, О. Лотоцького, ки. Карашевича-Токаржевського, М. Славинського й ін.

4) Спомини ген. Денікіна, Врангеля, отамана Краснова.

5) Трембіцький В.: Гроші на Волині 1917-1920, „Літопис Волині”, рік X-XI, ч. 10-11, Вінніпег, 1972, ст. 58-61; Прейсскант денежных знаков и бон, Москва, 1925; Соколов В. М., Иванов М. А.: Каталог бон обязательного (частного) выпущения на территории СССР в 1914-25 гг., Ростов н/Д., 1927 (XII+77+V); Розбор Н.: Денежные знаки Украины, Россия, ч. 23, Пасейк, 1936.

6) Шрамченко Св.: Ще про підроблені марки-шаги з 1918 р., „Український Філателіст”, ч. 7-8, Відень 1929; Трембіцький В.: Українська валюта й марки, „Філателіст”, ч. 2, Нью Йорк, 1952; Вировий Е.: Підроблені шаги, „Український Філателіст” ч. 1-2, Відень, 1929.

7) Андрусак М.: Тризуб, друк в Німеччині, 1947 р.; Витинський М.: Українські державні національні відзнаки, Німеччина, 1949; Січинський В.: Український тризуб і прапор, Вінніпег, 1953; Куцинський А.: Тризуб з хрестом і без хреста, Торонто, 1964; Трембіцький В.: Історичні та правні основи українського державного гербу, „Правничий Вісник”, кн. 3, Нью Йорк, 1971, ст. 105-148; Трембіцький В.: Державна творчість Василя Кричевського, „Крила”, ч. 6, Нью Йорк, 1953; Обідний М.: Графіка українських державних знаків, „Стара Україна”, XI-XII, ст. 198-200, 1925.

8) Dr. Raft — Marvil A.: Beginn des Flugpostbriefverkehrs, Die Sammer-Lupe, Heft 10, Wien, 1968, SS. 289 — 291; Elmer G.: Glanz und Untergang der Lufthansa, Frankfurter Illustrierte, 30. III. 1952; Шрамченко Св.: Повітряна пошта на Україні pp. 1918-20, „Український Філателіст”, ч. 9-12, Відень, 1936; Шанковський Л.: Українська армія в боротьбі за державність, Мюнхен, 1968, ст. 56-57; Гела Ст.: 50-річчя літунської пошти в Україні, „Новий Шлях”, ч. 16, Вінніпег, 20 IV 1968; Трембіцький В.: Ще про літунську пошту в Україні, „Ми і світ”, т. 10, XII, Торонто, 1958, ст. 36-38; Raft M.: Austria Claims Creation of First International Airmailroute, Linns-Weekly Stamp News, No. 1557. New York, 21, IV, 1958 та інші.

9) Храпко І.: Збірник законів і постанов Українського Правительства відносно закордонних інституцій, ч. I, Відень, 1919, ст. 135-137; Кабачків В.: Політична економія, розділ — Обмін, Прага, 1924 та ін.

ся з Михайлом Максимовичем. Хоч Максимович і був на шість років молодший за 27-річного поета, в них було багато спільного: обидва прагнули розквіту культури в своєму краї. Але найбільше, що прихилило поета до обдарованого науковця, це те, що Максимович укладав збірку українських пісень, а то була доба посиленого інтересу польського громадянства до української історії, мови, культури. У Польщі засновується „польсько - українська школа романтиків”.

Максимович, мріючи про розквіт на Україні всіх наук (він згодом стане великим ученим-енциклопедистом), укладає правопис „нашої мови, що повинен поширюватися на всі видозміни її, що існують в устах народу, від Карпатських гір до степів Задонських і берегів Кубані” (з листа до Основ'яненка). Правопис Максимович додає до фолкльорної збірки. Ця збірка — перше наукове зібрання пісень України.

Абітурієнт Харківського, професор Віленського університету І. Лобойко надсилає Максимовичеві зібрані ним західноукраїнські пісні. Один з текстів розповідає про бешкетника-кріпосника Твардовського. Тексту цього в збірнику нема, але наприкінці книги укладач вміщує „подібну баладу під назвою «Твардовський» у літературній обробці П. Гулака - Артемовського”. Гулакова балада має багато спільного з поширеною тоді легендою про Твардовського, безтурботного пана, який неумисно про дав душу чортові і мав з того всілякі вигоди. Нагулявшись доскочу, шляхтич мав прибути до Риму і назавжди віддати душу чортові. Але гульвіса забуває про цю умову. Чорти заманюють його в корчму з вівіскою „Рим”. Залюканий пан хитрує, але в нього нічого не виходить. Чорт під хмарами несе його в пекло. Шляхтич починає співати молитву. Мефістофель випускає Твардовського, і той зависає в повітрі, де й має висіти аж до страшного суду.

Гулаків Твардовський — чаклун, він бешкетує в корчмі, обертає відвідувачів у тварин. І тут з'являється Мефістофель. Він нагадує панові, що пора розплачуватися. Пан каже, що в контракті є ще три умови, не використані ним. Згідно з контрактом Твардовський змушує дябла скоритися трьом його примхам. З

останньою чорт ніяк не може справитися: він не хоче одружуватися з жінкою гульвіси і тікає.

Балада насичена щедрим гумором. Вона здобула велику популярність, поширювалася у численних списках.

Гулак не наголошував на оригінальності свого твору, як не наголошував на оригінальності „Енеїди” Котляревський. Навпаки, у листі до В. Анастасевича він писав: „У Вас, без сумніву, в руках польський «Твардовський» незабутнього дорогого мого знайомого Міцкевича. Вам варто порівняти обох, і я, не ремствуючи, вислухаю Ваш вирок”.

Гулакова балада була першою спробою освоєння творчості Міцкевича на Україні. Це — переспів балади Міцкевича „Пані Твардовська”. Гулак усе в баладі розробив по-своєму: центральний герой у нього не пані, а пан, Міцкевич, підпорядковуючи все гумористичній кінцівці, не зупиняється на змалюванні обставин дії, а Гулак ставить собі за мету якнайширше ввести український побут.

Постає питання: чому Гулак обрав для переспіву саме цей твір? Для цього було багато причин. Гулак виховувався на бурлескній традиції „Енеїди”. Балада ж „Пані Твардовська” вирізняється серед інших творів Міцкевича елементами, близькими до бурлеску. Гулак побачив у баладі ті потенціальні зерна, які можуть легко прорости в його перекладі.

Ось приклад. Коли Твардовський пропонує Мефістофелеві одружитися, а той хоче дремнути, бо напереливки, то пан намагається заступити йому дорогу. Так у Міцкевича. І ось як, цілком по-своєму, розробляє це місце Гулак. Його пан схоплює Мефістофеля і б'є, а той волає:

Ой, пусти, кажу, Твардовський!
Гвалт! Рятуйте, люде,
Бо вилаюсь по-бісовськи,
Сором слухать буде!

Як бачимо, тут і просьба про помилування і залякування. Але все насичене гумором, витриманим у дусі бурлеску. Читач схвально зустрів Гулакову баладу. Про це свідчить хоча б той факт, що за один тільки 1827 р. вона передруковувалася чотири рази: у „Вестнике Ев-

ропы" (ч. 6), в „Славянине" (ч. 27), у згаданому збірнику і навіть у польській пресі. Крім того, переспів був до такої міри сильним, що він викликав ряд наслідувань-переспівів як в українській, так і в деяких інших літературах, зокрема в білоруській. Дехто і нині називає баляду не переспівом, а літературною обробкою народної пісні.

Гулакові, що взявся за переспів твору Міцкевича, хотілося, поперше, виразити українською мовою найбурхливіші почуття з широчезним діапазоном: від найтоншого гумору до реготу-сарказму; подруге, позмагатися з польським поетом у яскравості змалювання, у своєрідній конденсації гумору. У Гулака була, певно, велика воля до перемоги, бо в герці з геніяльним поетом перемагає саме він. Ознайомившись з українською балядою, Міцкевич, за словами Гулакового біографа Рославського-Петровського, визнав першість за нею.

Гулак був добрим знавцем і невтомним популяризатором польської культури і мови. Саме тому до нього апелював Максимович, коли журився, що нема ще повних словників української мови: „вельми бажав би, щоб хтось із земляків моїх, що знають польську мову і що живуть у самій Малоросії (хоч би, скажімо, в Харкові!), взяв на себе цю корисну і цінну працю”.

Справу Гулака - Артемовського підхопили в Харкові О. Шпигоцький, Л. Боровиковський, М. Костомарів, а потім продовжили великі українські письменники — І. Франко, М. Старицький, М. Коцюбинський. Найвищого розквіту на українському ґрунті поезія польського генія досягла в творчості М. Рильського.

Олександр Юргенко

Х З'ЇЗД КИТАЙСЬКОЇ КОМПАРТІЇ

Протягом кількох тижнів кружляли по світі чутки про підготовлюваний Х З'їзд китайської комуністичної партії. Після так званої „культурної революції”, яка викликала в країні з понад 700-мільйонним населенням повний хаос, не припинялась там ідеологічна й політична боротьба навколо головних внутрішніх проблем, проблеми державної структури і наступництва Мао Тсе-тунґа. Після загибелі в „летунській катастрофі” Лін Піяо, можливого наступника Мао, який став до нього в опозицію і нібито підготовляв державний переворот, на перше місце як його наступник вийшов Чжоу Ень-лай.

Наслідки „культурної революції”, спрямованої пересудом проти інтелігенції і бюрократії, все ще гостро даються в Китаї знаки, де радикали ставлять понад усе ідеологію, а прагматисти — індустріалізацію і розвиток агрикультури. Проте, і для тих і для тих ворогом число І є московські большевики, офіційно тавровані як „соціал-імперіялісти”.

Проведений у властивій китайцям атмосфері абсолютної секретності конгрес партії видав комунікат, з якого можна між іншим висновувати, що після смерти Мао стане при владі не один його наступник, а „колективне керівництво”.

НЕВДАЧІ СОВЕТІВ У КОСМОСІ

Як повідомляють з компетентних джерел, останнім часом в СРСР переведено цілий ряд неуспішних запусків космічних кораблів. І так, у проєкті „Салют”, що відповідає американському „Скайлабові”, зареєстровано 5 невдач, внаслідок яких загинули 5 астронавтів і втрачено на 500 мільйонів доларів апаратури та іншого обладнання.

Остання катастрофа сталася 11 травня, коли безпілотний корабель, ввійшовши в орбіту, вибухнув. Усі три спроби польоту на Місяць кораблів з людською залогою з поміччю ракети „класи Г” не вдалися. За 15 років СРСР витратив на дослідження космосу 45 мільярдів доларів у порівнянні з 25 мільярдами, витраченими ЗСА.

6-го червня 1971 р. три советські астронавти з корабля „Союз-11” злучилися з „Салютом-1”, перейшли до його лябораторії, але після 22 днів перебування в космічному просторі, вертаючись на Землю, загинули. Минулого року в СРСР зроблено дві спроби залусти „Салют”. При першій спробі зіпсувався рушій ракети, і вона розпалась, а другу спробу в останній хвилині відклали.

У квітні цього року введено в орбіту „Салют-2”, на якому незабаром зіпсувалися сонячні щити — джерело енергії для лябораторії. „Космос-557”, випущений йому на поміч, розпався через 11 днів. Катастрофи рушія „класи Г” спостерігалося в червні 1969 та 1971 років і в листопаді 1972 року.

ДРУЗІ ЧИ НЕДРУГИ?

Республіканський конгресмен Вілліям Мурґед, висупуючи в Конґресі, заявив, що З'єднані Стейти мусять негайно зібрати від боржників належні їм гроші, щоб устabilізувати свою захитану валюту. „За океаном, — сказав він, — наша валюта стоїть перед безперестанними атаками, почасти з тої причини, що там накопичилось занадто багато американських доларів. Понад сто країн винні ЗСА 57 мільярдів доларів, частину яких позичено ще з-перед Першої світової війни. Це не секрет, — продовжував конгресмен Мурґед, — що Америка переживає економічні труднощі, і я не посоромився б звернутися до наших заокеанських

друзів по належну їй допомогу. Вони значну частину своїх резерв вклали в американські банки і мусять пам'ятати, що або ми разом стоятимемо твердо на ногах, або разом попадаємо.

Згідно з останніми даними Департаменту Скарбу. — заявив Вілліям Мурґед, — 17 країн винні Америці 25 мільярдів дол. за позики, зроблені безпосередньо після Першої світової війни. Ці борги включають 8.800 тисяч дол., що їх винна Великобританія, 6.100 тис. дол. — Франція, 1.500 тис. дол. — Німеччина і 1.400 тисяч дол. — Італія. Позики, зроблені в Америці під час і після Другої світової війни, далеко більші.

Список американських боржників включає також майже всі країни Азії, Африки і Латинської Америки.

З СОВЕТСЬКОГО ПОВУТУ

Ф І Р М А А Н О Н І М А

Гумореска

Сьогодні вперше прилучив дочку до своєї роботи. Коли розповів їй, що слід зробити, — чого тільки мені, своєму батькові, не наговорила! Мовляв, і негарно, і нечесно, і що вона ніколи не писатиме такого неподобства. Ледь удвох із дружиною втовкмачили їй, що слово „анонім-ка” вигадали погані люди. Є листи без підпису, — та й усе.

Переконали. Першу „контрольну” написала. Тепер піде!

Що поробиш: молоде — зелене, вчити треба.

Учора провели сімейну нараду й розподілили обов'язки. Я готуватиму сигнали робочого характеру, так би мовити, службові. Дочка переписуватиме їх лівою рукою. Побут і родинну тематику доручив дружині. Переписувати її листи буду я, тримаючи олівця двома руками. Доччин матеріал готуватиме дружина, тримаючи ручку в кулаці.

І чому в людини лише дві руки? Видно, вона не створена для такої роботи. Доводиться притосовуватись.

З дочки буде пуття. Кілька днів тому підготувала сигнал на свою подругу, тримаючи ручку зубами. Так, звичайно, для практики. Ніколи ніхто й не подумає, що то її робота. Молодець! У мене вдалась.

Сьогодні розглядали за моїм листом без підпису справу мого колеги по роботі. Всі обурювалися. Виступав і я. Засудив аноніма.

Яке задоволення дає авторові такий розбір!

Годі про це розповісти — це треба самому відчути!

Коли розходились, придивлявся до облич, прислухався до розмов. Дехто висловлював сумнів щодо порядности мого колеги. То ж воно й с. Доведи тепер громадськості, що ти чесна людина! Лише Іван Іванович твердо сказав, що аноніма судити треба. Дзуськи! Ти спершу впіймай мене. А ось тобі я вже сьогодні припечатаю!

Продукція нашої фірми на висоті.

*

Несподіваний розлад з дочкою. Вийшла заміж і замірялася із зятком зовсім обдерти батенька.

Наживай сама. Я теж починав із п'яти пальців!

Полаялися добряче, але згоди не дійшли, хоч довелось дечим поступитись. Аби лихо-тихо.

Пішла невдоволена. Чого доброго, ще на мене почне грамузляти!

Треба терміново реорганізувати нашу фірму: без дочки як без рук.

Коли б швидше синок підростав. Усе б поміч була.

*

Удача! Дружина написала про свого начальника, що він залицяється до неї. Виступила в ролі потерпілої, а його дружина такий бешкет удома влаштувала — не скоро вичухасться. Зате на роботі не буде прискіпуватися до моєї дружини. Хай спершу домовиться зі своєю! А як подивляться на нього зверху?

Моральна нестійкість?

Га?

Мало не погорів. Ні, не на продукції нашої фірми; ми працюємо з гарантією. Багатолітній досвід дав майстерність.

Перевірку моєї роботи влаштували. Довелось пожертвувати своїм працівником. Тепер усе сплелось в один клубок. Чи то мене перевіряють, чи то скаргу на нього розглядають?

Я співчуваю йому і сприяю роботі комісії.

Ну й несподіванка! Це робота донечки. Впізнаю її ліву руку, хоч намагалася змінити почерк. Навчив на свою голову! Де тільки її совість? На батька писати? І хоч би крихта правди була, а розглядали на засіданні місцевкому... А тим-

часом треба поспішати. Готую матеріял на голу комісії, що перевіряла мою роботу.

Часу вільного — кіт наплакав. Навіть на роботі думаєш, як краще матеріял подати, щоб брехня на правду скидалася.

Дедалі важче доводиться, але я не здаюся.
Не з таких!

Записки аноніма відредагував
Грицько Ковалик

(„Україна,” Київ)

**Ф Е Д Е Р А Л Ь Н А
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ. СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ. УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ.

Майно кожного вкладника чи позичковця забезпечене.

Приймає ощадності і платить 5% дивіденди.

Безплатне забезпечення ощадностей.

А д р е с а :

SUMA (YONKERS) FEDERAL CREDIT UNION

301 Palisade Ave.

Yonkers, N. Y. 10703

Tel.: 914-965-8560

НЕ „ІНАКШОМИСЛЯЧІ”, А—ПРОТЕСТАНТИ

Лідія Чуковська, відомий літературознавець, дочка покійного російського письменника Корнія Чуковського українського походження (псевдонім Корнійчука, що не мав нічого спільного з сталінославецем-драматургом Олександром Корнійчуком), поширила недавно через „Самвидав” під своїм прізвищем статтю п. н. „Гнів народу”, в якій стає в обороні переслідуваних советським урядом акад. А. Сахарова і письменника Олександра Солженіцина. Розкриваючи закуліси широкої пресової кампанії проти цих осіб, в якій осуджують їх за „антисоветизм” змушені до цього композитори, літератори, академіки і — згідно з давнім пропагандивним методом НКВД-КГБ — „робітничі колективи”, „групи колгоспників” та інші „представники пролетаріату”, Лідія Чуковська закінчує свого довгого листа такими словами:

„...Чи протестую я від імени „інакшомислячих”, як називають за кордоном переслідуваних у нас протестантів? Ні, я говорю від самої себе, від одної себе. „Інакшомислячі” не доручали мені говорити від їх імени. Таж і організації у нас нема такої „інакшомислячі”. Само це слово виглядає для мене як неточне. Щоб мислити „інакше” — треба, щоб у того, від кого ти відрізняєш себе „інакшістю”, існувала яканебудь думка. Але стереотипне газетне пустомельство не є мислення. І переслідування „Самвидаву”, „Хроніки поточних подій”, Сахарова, Солженіцина, сотень інших — це не назвеш ідейною боротьбою, це є намагання тюрмами і таборами знову загнати голоси — в німоту...”

ТРОХИ ГУМОРУ

Хто як помирає

Королі — сходять з престолу. Судді — стають на Божий суд. Адвокати — замовкають навіки. Нотарі — довершують останній акт. Лікарі — відходять туди, де нема „ні болю, ані воздыханія”. Партиїні — розконспіруються. Учителі — закінчують останню лекцію. Купці — лічать останні хвилини. Боржники — віддають Богу духа. Спортівці — витягають ноги. Жиди — переходять на Авраамове лоно. Українці — не мають сили встоятися.

Бо був ледачий у школі

— Тату, чому ти не маєш авта?

— Тому, що у мене нема грошей, щоб його купити. Але якщо ти будеш добре вчитися в школі, то напевно зможеш купити собі авто, коли виростеш.

— Тату, а чому ти в школі був такий ледачий?

Підозрілий батько

Батько давав доляра своєму синові щоразу, коли той приносив зі школи добрі оцінки. Кінець-кінцем батько запитав сина з підозрою:

— Синку, а чи не ділишся ти цими грішми із своїм учителем?

Не суддя людським гріхам

Шофер автобуса до матері малого хлопчини:

— Купіть квитка і для дитини, вона має напевно більше як шість років.

— Це неправда — я заміжня всього лише три роки.

— Пані, я тільки шофер, а не суддя вашим гріхам.

Не пожежник

Уночі до кімнати готелю хтось стукає. Розбуджений зі злістю питає:

— Хто там?

— У готелі пожежа!

— Ви помиляєтесь, я не пожежник.

У ВИДАВНИЦТВІ ООЧСУ МОЖНА НАБУТИ ТАКІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Махера — тло і постать, стор. 32	0.50	Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о.	2.00
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	Я. Стецько: 30-ге Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о.	6.00
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272	3.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, стор. 80	0.50	Ф. Б. Корчмарик: Духові впливи Києва на Московщину в добу Гетьманської України, стор. 245	4.00
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	* Коссак-Охримович-Тураш, стор. 190, ціна: т. о. 4.00, м. о.	3.00
Е. Маланюк: Серпень (поезії), стор. 72	2.00	О. Дяків-Горшковий: Ідея і чин, стор. 408, т. о.	5.00
* Історія Русів, стор. 346	3.00	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
Д. Донцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о.	4.00	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	О. Вабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	О. Запорожець: В одвічний боротьбі, стор. 370	2.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторінок 100	0.50	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	Р. Володимир: Палкі серця (поезії), стор. 215	2.50
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську історіографію, стор. 87	1.50	Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112	2.00
А. Княжинський: На дні СРСР, стор. 232	2.75	„ЗА ВОЛГО УКРАЇНИ“ — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о.	12.00
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) сторінок 288	3.75	В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник (поезії), стор. 105	2.00
Ф. Одряч: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	М. Кушнір: Край і еміграція, стор. 47	0.75
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторінок 154	1.25	М. Островерха: Великий Василіяни, стор. 48	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, сторінок 44	0.50	М. Островерха: Гомін здалека, стор. 127	1.50
М. Щербак: Багаття (лірика), стор. 64	0.75	М. Островерха: Блиски і темряви (спогад), стор. 208	2.00
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	М. Островерха: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32	0.50
В. Гринько: Панславизм в советській історіографії і політиці, стор. 37	0.25	М. Островерха: Гроза калини, стор. 132	2.00
В. Кравців: Людина і воєк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки), стор. 31	0.25	М. Островерха: Без докору (міркування на мистецькі теми), стор. 154	1.50
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.25	Хосе Ортега-і-Гассет: Вунт мас	2.00
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань ...	2.50	АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ:	
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25	Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
П. Мірчук: З мого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.50	N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp.	7.00
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	1.00	N. Chirovsky: The Economic Factor in the Growth of Russia, 178 pp.	3.75
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25	N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp.	1.50
П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00	N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp.	4.50
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942-1952, стор. 319	2.00	L. K. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp.	6.00
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400	5.00	I. Mirehuk: Ukraine and its People, 280 pp.	3.00
С. Збараський: Круті, стор. 104	1.00	O. Housharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp.	1.00
Г. Коєника: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00	W. Dashnyck: The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp.	3.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K
P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОШИРЮЙТЕ „ВІСНИК ООЧСУ”!